

Банк ва мижоз ҳамкорлигининг самаралари (4-бетда ўқинг).

Тижорат банкларининг яқка тартибдаги
рейтинги натижалари шарҳи.....3

Ўзбекистонда кичик бизнеснинг ривожланиши
2015 йилнинг январь-июнь ойларида.....11

БАНК АЖВОРОННОМАСИ

Банк ходимлари, ишбилармонлар ва тадбиркорларнинг ҳафталик газетаси

ISSN 2010-6602

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

№ 37 (1008), 2015 йил 17 сентябрь

www.banknews.uz

«Ўзсаноатқурилишбанк»: кичик бизнесга катта ёрдам

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни янада ривожлантириш, қулай бизнес муҳитини яратиш, жамиятимизда хусусий мулк аҳамиятини тубдан оширишга қаратилган комплекс чора-тадбирларда тижорат банкларининг иштироки йил сайин кучаймоқда.

Хусусан, «Ўзсаноатқурилишбанк» акциядорлик-тижорат банки томонидан жорий йилнинг биринчи ярмида соҳа субъектлариға ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 1,3 бараварга зиёд, яъни 435 млрд. сўмлик кредит маблағлари ажратилиб, 3 140 га яқин янги иш ўринларининг яратилишига ҳисса қўшилди. Шунингдек, ушбу даврда касб-хунар коллежлари битирувчиларидан 379 нафарининг 8,5 млрд. сўмга тенг лойиҳалари имтиёзли молияланди, 1,5 минг нафар тадбиркорга 44 млрд. сўмлик микрокредит хизматлари кўрсатилди.

– Бугунги кунда юртимизда кенг қўламда бунёдкорлик ишлари амалга оширилмоқда, – дейди «Янгиқўрғон агро қурилиш» МЧЖ раҳбари Тургунбой Хожиматов. – Бу эса сифатли ва арзон қурилиш материаллариға бўлган талабнинг ортиб боришиға сабаб бўлмоқда. Истеъмол бозоридаги ушбу тенденциядан келиб чиқиб, корхонамизнинг ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтириш мақсадида «Ўзсаноатқурилишбанк»нинг Наманган минтақавий филиалиға мурожаат қилдик. (Давоми 3-бетда).

Суғурта тизимидаги ислоҳотлар натижаси

Миллий матбуот марказида «Ўзгросуғурта» акциядорлик жамияти томонидан «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастурининг бажарилиши ҳамда қишлоқ хўжалиги суғуртасини ривожлантириш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирларга бағишланган анжуман бўлиб ўтди.

Кексаларни ҳурмат қилиш, уларга эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиш жамиятимизнинг ўзига хос юксак маънавий ва маданий белгисидир. Ўзбек халқиға азалдан хос бўлган бундай юксак фазилатлар истиқлолимизнинг дастлабки йилларидан мамлакатимизда

давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бириға айланди. Жорий йилда бу борадаги ишлар қўлами янада кенгаймоқда. Давлатимиз раҳбарининг 2015 йил 18 февралдаги қарори билан тасдиқланган «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дас-

турида ёши улуг инсонларға ғамхўрлик кўрсатиш, уларнинг ҳаёт даражаси ва сифатини ошириш, ижтимоий ҳимоя қилиш ва қўллаб-қувватлаш юзасидан зарур чора-тадбирлар белгиланиб, ҳаётга изчил татбиқ этилмоқда. (Давоми 2-бетда).

Имконият, имтиёз ва самара

Мамлакатимизда йирик сармоявий лойиҳаларни амалга ошириш, замонавий ишлаб чиқариш қувватларини ташкил этишда «Навий» эркин индустриал-иқтисодий зонаси, «Жиззах» ва «Ангрен» махсус индустриал зоналари муҳим ўрин тутмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг 2013 йил 18 мартдаги «Жиззах» махсус индустриал зонасини барпо этиш тўғрисида»ги Фармони асосида ташкил этилган ушбу махсус индустриал зонада транспорт, ишлаб чиқариш ва муҳандислик-коммуникация инфратузилмасини жадал ривожлантириш бўйича кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда. Тўғридан-тўғри инвестициялар жалб этган ҳолда ички ва ташқи бозорда рақобатбардош, юксак технологияли инновацион ишлаб чиқариш йўлга қўйилаётир.

Бу ерда мамлакатимиз ишбилармонлари ва хорижлик инвесторлар ҳамкорлигида 20 дан зиёд истиқболли лойиҳа амалга оширилиши режалаштирилган. Электроника, компьютер қисмлари, қуёш ва бошқа турдаги батареялар, маиший техникалар, машина-созлик ва автомобиль эҳтиёт қисмлари, фармацевтика, тиббиёт, косметика маҳсулотлари ишлаб чиқариш соҳасидаги лойиҳалар шулар жумласидандир. Айни пайтда уларнинг олтитаси фаолият юритмоқда.

Хитойлик ҳамкорлар билан қуёш коллекторлари ишлаб чиқарувчи «Қуёш иссиқлик энергияси» қўшма корхонаси йилига 50 минг дона қуёш сув иситиш коллектори ишлаб

чиқариш қувватига эга. Энергия таъминоти бутун дунёда муаммоға айланаётган бугунги кунда бу каби ишлаб чиқариш объектларининг юртимизда иш бошлагани жуда аҳамиятлидир.

«Juita Gulshana Invest» Ўзбекистон-Хитой қўшма корхонасининг ишға туширилиши мамлакатимиз энгил саноатида муҳим воқеа бўлди. «Ўзбекенгилсаноат» давлат акциядорлик компанияси ҳамда хитойлик ишбилармонлар ҳамкорлигида ташкил этилган корхона саноатлашган тикув дастгоҳлари ишлаб чиқаришға ихтисослашган.

– «Жиззах» махсус индустриал зонаси ҳудудидаги бинони харид қилиб, тўла таъмирдан чиқардик, – дейди қўшма корхона раҳбари Равшан Бобоев. – Корхона Япониянинг жаҳонга машҳур «JUITA» компанияси технологияси асосида ишлаб чиқарилган тикув машиналарини йиғиш ва эҳтиёт қисмлар тайёрлаш дастгоҳлари билан таъминланди. Натижада «Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган» тамғаси билан йилига 15 минг дона саноатбоп тикув машинаси ишлаб чиқариш қувватига эга корхона ишға туширилди. Ҳозир бу ерда бир неча турдаги тикув машиналари ишлаб чиқарилмоқда.

(Давоми 2-бетда).

ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАЛАРНИНГ СЎМГА НИСБАТАН КУРСИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2015 йил 15 сентябрдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлар учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгиллади:*)

1 Австралия доллари	1846,68	1 Канада доллари	1971,38	1 Норвегия кронаси	321,73	1 евро	2932,92
1 Англия фунт стерлинги	4030,95	1 Хитой юани	409,89	1 Польша злотийси	704,62	10 Жанубий Корея вони	22,07
1 Дания кронаси	397,19	1 Кувайт динари	8646,48	1 Сингапур доллари	1851,17	10 Япония иенаси	217,12
1 БАА дирҳами	710,95	1 Россия рубли	38,39	1 СДР	3676,52	*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.	
1 АҚШ доллари	2610,89	1 Украина гривнаси	120,32	1 Туркия лираси	858,31		
1 Миср фунти	333,45	100 Ливан фунти	173,49	1 Швеция кронаси	317,73		
1 Исландия кронаси	20,62	1 Малайзия ринггити	605,35	1 Швейцария франки	2698,04		

Айрим хорижий валюталарнинг ўтган ҳафтага солиштирма кўрсаткичи: 1 USD ▲ 2610,89 – (2605,83) | 1 EUR ▲ 2932,92 – (2909,15) | 1 GBP ▲ 4030,95 – (3955,91) | 10 JPY ▼ 217,12 – (218,37)

ISLOHOTLAR SAMARASI

Имконият, имтиёз ва самара

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

Маҳсулотнинг учдан бир қисми хорижга экспорт қилинади. Айни пайтда 50 доимий иш ўрнига эга корхонада ишлаб чиқаришни кенгайтириш ишлари давом

ортиқ қўшимча иш ўрни яратилади.

Хитойлик ишбилармонлар билан самарали ҳамкорликнинг яна бир намунаси «Avto rad systems» масъулияти чекланган жамияти шаклидаги қўшма корхонадир.

этирилаётир. Жумладан, тикув машиналари қисмларини шу ернинг ўзида тайёрлаш бўйича янги лойиҳалар амалга оширилмоқда.

2017 йилга бориб тикув машиналари учун эҳтиёт қисмларнинг 50 фоизини шу ернинг ўзида тайёрлаш йўлга қўйилади. Бундан ташқари, ип ўраш дастгоҳлари ишлаб чиқариш, трикотаж маҳсулотларини тикишда кенг фойдаланиладиган ярим сунъий иплар, кийимлар учун безак, ўровчи материаллар ишлаб чиқаришни ўзлаштириш ҳам режалаштирилган. Лойиҳа амалга оширилгач, 50 дан

Бу ерда енгил автомобиллар ва юк машиналари учун тормоз колодкалари тайёрланмоқда. Бу келажакда мамлакатимизда ишлаб чиқарилаётган барча турдаги енгил ва юк машиналарни шу хилдаги эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш имконини беради.

Корхона таъсисчилари ҳамкорликни ишлаб чиқаришнинг бошқа йўналишларида ҳам давом эттирмоқда. Ойига 250 тонна бурама мих, 140 тонна металл профиль ишлаб чиқараётган «Master screw systems» қўшма корхонасининг ишга туширилиши ҳам хорижлик ишби-

лармонлар ва мамлакатимиз тадбиркорлари ҳамкорлигининг амалий ифодасидир.

«Жиззах» махсус индустриал зонасидаги қўлай инвестицион муҳит қўллаб-қувватлаш тадбиркорларини жалб этмоқда. Хусусан, бу имкониятлардан Жанубий корейлик ишбилармонлар ҳам самарали фойдаланаётир. Мустақиллигимизнинг 24 йиллик байрами арафасида «Ўзбек-энерго» акциядорлик жамиятининг Жиззах ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ва Жанубий Корейнинг «OWTLL» корпорацияси билан молиявий шерикликда йилга икки ярим млн. дона энергия тежамкор светодиодли лампалар ишлаб чиқарадиган умумий қиймати 2,5 млн. долларлик «Ёрқин чироқлар» масъулияти чекланган жамияти шаклидаги қўшма корхона ишга туширилди.

Махсус индустриал ҳудудда ҳозирга қадар амалга оширилган лойиҳаларнинг умумий қиймати 39 млн. АҚШ доллари-дан ошди. Янги ишга туширилган корхоналарда 300 дан зиёд иш ўринлари яратилди. Йил якунига қадар яна олти қувватли ишга тушириш мўлжалланмоқда.

ЎЗА.

Тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаб

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш иқтисодий изчил ривожланишининг муҳим омилларидан бири ҳисобланади.

Мазкур соҳа самарали фаолият юритиши учун зарур шарт-шароитларни яратишда имтиёзларнинг тақдим этилиши, тегишли қонун ҳужжатлари қабул қилиниши, бизнес юритиш учун бошқа зарур шароитлар яратилиши муҳим аҳамиятга эга. «Трастбанк» хусусий акциядорлик банкининг Андижон филиали фаолияти ушбу ўта муҳим вазифаларни амалга оширишга қаратилган.

Банк филиали томонидан миқдорлар билан ишлашга доир ўз стратегияси шакллантирилган, у биринчи навбатда, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг манфаатларини таъминлашга йўналтирилган. Мақсадли имтиёзли микромолиялаш тизими янги ишлаб чиқаришлар барпо этилиши, хизматлар кўрсатиш соҳаси ривожланиши, аҳоли иш ўринлари билан таъминланишида ёрдам беради.

– Жорий йилда кредит маблағлари олган банк филиали миқдорларининг тахминан 30 фоизи улардан бошлангич капитал сифатида фойдаланиб, янги иш ўринларини тақдим этувчи корхоналар ташкил этдилар. Бундан ташқари, ёшлар, ўрта махсус касб-хунар таълими муассасалари битирувчиларини иш билан таъминлаш сингари муҳим вазифа ҳал этилмоқда, – деди «Трастбанк» хусусий акциядорлик банкининг Андижон филиали бошқарувчиси Машхурбек Мадаминжонов. –

Бу амалий ташаббусни ҳаётга татиқ этган кўпгина ишбилармон кишиларнинг ўз ишини очишига имкон берди. Чунончи, жорий йилнинг 1 август ҳолатига кўра, кичик бизнес субъектларига жами 12 671,7 млн. сўм миқдорида кредит маблағлари йўналтирилган. Шундан, 230,0 млн. сўми имтиёзли кредитлар сифатида тақдим этилди. Ажратилган кредитлардан аёллар тадбиркорлигини ривожлантиришга 1459,9 млн. сўм, озиқ-овқат товарларини ишлаб чиқариш учун 2 820,4 млн. сўм, нооziқ-овқат товарларини ишлаб чиқариш учун 2 813,0 млн. сўм, инвестициялар ва лизинг учун 3 593,0 млн. сўм, сервис ва хизмат кўрсатиш корхоналарига 3 655,5 млн. сўм, оилавий тадбиркорликни ривожлантириш учун 127,0 млн. сўм, коллежлар битирувчиларига 70,6 млн. сўм ажратилди, микрокредитлар 1059,2 млн. сўмни ташкил этди. Ўтган йилнинг шу даври билан солиштирганда берилган кредитлар 1,3 барабар ошди. Кредитлар ажратилиши натижасида 110 та янги иш ўрни яратилди.

Миқдорларнинг муваффақият қозонишидан ташқари минтақа ривожини ва аҳоли фаровонлигига замин яратадиган тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш банкнинг мазкур филиали фаолиятида асосий йўналиш ҳисобланади.

Ҳамдам АМИНОВ.

Суғурта тизимидаги ислоҳотлар натижаси

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

«Ўзагросуғурта» АЖ томонидан ушбу дастур доирасида чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилиб, унга кўра, компания ривожига ўз ҳиссасини қўшган меҳнат фахрийлари ҳамда узок йиллардан буён фаолият юритиб келаётган ходимларга моддий ва амалий ёрдам кўрсатилмоқда.

Анжуманда жамият бошқаруви қасаба уюшмаси томонидан ушбу йўналишда амалга оширилган ишлар сарҳисоб қилиниб, унда жумладан, пенсия ёшидаги ходимларни соғломлаштириш ва уларга ғамхўрлик кўрсатиш борасида турли сиҳаттоҳлар ва дам олиш масканларига бепул йўлланмалар ташкил этилгани, аҳолининг катта авлод қисми учун эса, ихтиёрий тиббий суғурта ҳамда бахтсиз ҳодисалардан суғурталаш бўйича имтиёзли (50 фоизли чегирма) хизматлар кўрсатилаётгани таъкидланди.

Маълумки, қишлоқ хўжалиги соҳаси мамлакат аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари, саноатни хомашё билан таъминлашда муҳим роль ўйнайди. Деҳқончиликда инновацион фаолиятлар таваккалчилик билан боғ-

лиқлигини инobatга оладиган бўлсак, қишлоқ хўжалиги товар ишлаб чиқарувчиларининг мол-мулкани ва етиштираётган маҳсулотларини суғурталаш нечоғлик муҳим аҳамиятга эгаллигини англаш қийин эмас. Чунки, суғурта орқали турли табиий офатлардан қўриладиган зарарларни қоплаш кафолати таъминланади.

Тадбирда республикаимизда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш, ҳосилни нест-нобуд қилмай йиғиб олиш мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этиши, бунда суғурта компаниялари зиммасига катта масъулият юклатилгани қайд этилиб, ушбу йўналишда «Ўзагросуғурта» компанияси томонидан олиб борилаётган ишларга кенгроқ тўхталинди.

– Дунё амалиётида ҳам ҳосил суғуртаси қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчиларини турли қалтисликлардан ҳимоя қилувчи муҳим механизм ҳисобланади, – дейди «Ўзагросуғурта» АЖнинг Қишлоқ хўжалиги ва молиявий таваккалчиликларни суғурталаш департаменти бош менежери

Абдурашид Ваҳобов. – Бу билан мамлакат иқтисодиётининг аграр сектори барқарорлиги таъминланиб, экспорт қилинувчи маҳсулотлар ишончилиги ортади, валюта тушуми ва иқтисодиётни режалаштириш савияси кўтарилади. Шу боис ҳукуватимиз томонидан қишлоқ хўжалигини суғурталашга алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда. Ҳозирги кунда «Ўзагросуғурта» АЖда амалда бўлган суғурта хизматларининг 40 фоизга яқини қишлоқ хўжалиги суғуртасига тўғри келади. Қишлоқ хўжалик экинларидан кам ҳосил олиш натижасида қўриладиган молиявий зарарларни суғурталаш, тижорат банклари томонидан ажратиладиган кредит маблағлари қайтарилмаслик хавфини суғурталаш, қишлоқ хўжалик корхоналари ва жисмоний шахсларнинг чорва ҳайвонларини суғурталаш, қишлоқ хўжалик корхоналари асосий воситаларини суғурталаш, кўп йиллик мева, манзарали, дарахтлар, тоқлар ва уларнинг қўчатларини табиий офатлар натижасида зарарланиши ёки нобуд бўлишидан суғурталаш шулар жумласидандир. 2015 йилнинг биринчи ярмида «Ўзагросуғурта» АЖ томонидан қишлоқ хўжалиги суғур-

таси бўйича ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 2,1 барабарга кўп, яъни 5,8 млрд. сўмлик суғурта товонлари тўлаб берилди.

Таъкидлаш жоиз, жамият томонидан қишлоқ хўжалиги экинлари ҳосили суғуртасини амалга ошириш бўйича хорижий мамлакатлар тажрибасига таяниб қатор янгиликлар амалиётга жорий қилинмоқда. Жумладан, ҳосил суғуртаси бўйича фермер хўжаликларига талай имтиёзлар берилди, суғурта шартномалари шартлари ва даъволарни кўриб чиқиш тизими соддалаштирилиб, суғурта таваккалчиликлари сони 14 тадан 17 тага кўпайтирилди. Алоҳида суғурта таваккалчиликлари учун суғурта тарифлари белгиланиб, улар ҳудудлар бўйича табақалаштирилди, суғурта ҳодисаси юз бермаган тақдирда суғурта тарифларини камайтириш тизими ишлаб чиқилди.

Шунингдек, анжуманда 2015-2020 йилларда республикаимизда қишлоқ хўжалиги суғуртасини ривожлантиришда асосий эътибор интенсив боғлар ва чорва ҳайвонларини суғурталаш масалаларига қаратилгани таъкидланди.

Эъзоз КАМОЛОВА.

BANK TIZIMI

Банкротликка қарши чора-тадбирлар самараси

Мамлакатимизда Давлатимиз раҳбари раҳнамолигида амалга оширилаётган ислохотлар замирида аҳоли турмуш фаровонлигини юксалтириш каби эзгу мақсад мужассам. Хусусан, 2008 йил 18 ноябрда қабул қилинган «Иқтисодий реал сектори корхоналарининг молиявий барқарорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-4053-сонли Фармон ҳам моҳиятан меҳнат ва истеъмол бозорини ривожлантиришга хизмат қилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки мазкур фармон ижроси бўйича катта мажбуриятни олган молия муассасаси саналади.

Бугунги кунгача банк томонидан ана шундай корхоналарга катта миқдордаги инвестициялар ажратилиб, натижада турли йўналишдаги ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатишларга асос солинди. Улар орасида эса енгил саноат соҳасидаги корхоналар алоҳида ўрин эгаллайди.

Наманган вилоятида фаолият юритаётган «Kosonsoy to'qimachi» масъулияти чекланган жамияти шундай корхоналардан бири бўлиб, унинг бошқаруви «NBU Investment» компанияси томонидан амалга оширилмоқда.

2009 йилнинг январь ойида ташкил этилган мазкур корхонага ТИФ Миллий банкининг 2,5 млрд. сўмдан ортиқ миқдоридаги инвестиция маблағлари йўналтирилган. Ушбу маблағлар ҳисобига корхона тўлиқ реконструкция қилинди, замонавий технологик ускуналар билан жиҳозланиб, етарли хомашё базасига эга бўлди.

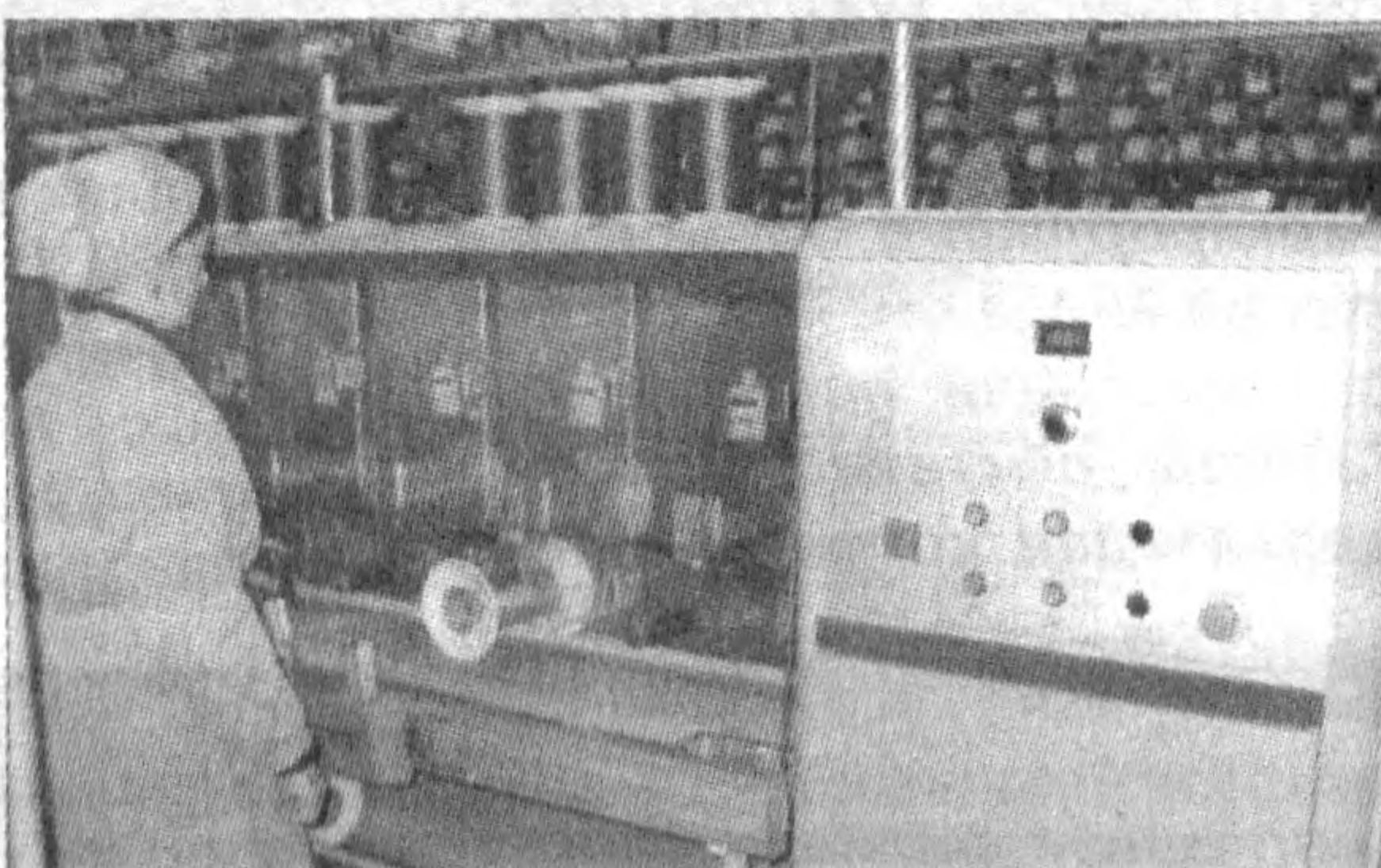
Айни пайтда «Kosonsoy to'qimachi» МЧЖда жун маҳсулотлари қайта ишланиши билан бирга костюм, пальто ва одеяль матолари ҳамда гилам, трикотаж иплари ишлаб чиқарилмоқда. Бу ерда юздан ортиқ иш ўринлари яратилган бўлиб, ишчилар учун барча кулай шароитлар мавжуд. Хусусан, замонавий жиҳозланган ошхона ва дам олиш хоналари улар хизматида.

Ҳозир корхонада кунига 240 тонна трикотаж ип, 200 минг погон метр жун ва ярим жун ҳамда 92 минг погон метр одеяль матолари ишлаб чиқарилмоқда. 2015 йилнинг 1 август ҳолатига кўра, «Kosonsoy to'qimachi» МЧЖ томонидан тайёрланган ана шундай маҳсулотлар 1 700 млн. сўмдан ортиқни ташкил этди.

Маълумот ўрнида айтиб ўтамиз, иқтисодий ночор корхоналарни соғломлаштириш борасида ТИФ Миллий банки томонидан амалга оширилган ишлар натижасида муассаса балансидаги корхоналар томонидан жами 374,6 млрд. сўмлик (шу жумладан, жорий

йилнинг 7 ойи давомида 66,9 млрд. сўмлик) маҳсулот ишлаб чиқарилиб, 33,0 млн. АҚШ долларилар (шундан 2015 йилнинг 7 ойида 8,4 млн. АҚШ долларилар) маҳсулот экспорт қилинди. Корхоналарда 2 742 та иш ўрни яратилди.

Таъкидлаш жоиз, юртимизда тўқимачилик маҳсулотларининг янги турларини яратиш, юқори сифатли газламалар, гиламлар, трикотаж буюмлари, бежирим кийим-кечаклар ишлаб чиқариш мақсадида корхоналар самарадорлигини ошириш, юқори унумли янги технологияларни қўллаш, қўл меҳнати ўрнига механизациялашган ва автоматлаштирилган, компьютерлаштирилган техникаларни жалб қилиш ишлари жадал амалга оширилмоқда.

Бугунги кунда енгил саноатга хомашё етказиб беришда дунё бўйича етакчилик қилаётган Ўзбекистон шароитида бундай саъй-ҳаракатларнинг олиб борилиши ўта долзарб ҳисобланади. Зеро, бу ишлар сифат жиҳатидан жаҳон ҳамжамиятида юқори баҳоланаётган пахта толасини халқаро бозорда ҳам ярим тайёр, ҳам тайёр маҳсулот сифатида намоён этиш, юртимизнинг экспорт салоҳиятини ошириш имконини бермоқда.

Шу боис мамлакатимизнинг нафақат ички, балки ташқи иқтисодий фаолиятида муҳим аҳамият касб этувчи ушбу тармоқни ривожлантиришда камарбаста бўлаётган ТИФ Миллий банки фаолияти алоҳида таҳсинга лойиқдир.

Юлдуз ЗОКИРОВА.

«Ўзсаноатқурилишбанк»: кичик бизнесга катта ёрдам

(Давоми. Бошланиши
1-бетда).

Банк тақдим этган бизнес-режамизга асосан 345 млн. сўмлик кредит ажратди. Ушбу маблағларнинг бир қисмига қурилиш саноатида кенг қўлланилувчи замонавий ускуна ва дастгоҳлар сотиб олдик, яна бир қисmini айланма маблағларни шакллантиришга жалб қилдик. Натижада корхонамиз фаолияти анчайин барқарорлашди, ишчи кучи кўпайиб, ишлаб чиқариш ҳажми ортди. Энг муҳими, алюмин профиллар ва ПВХ маҳсулотларидан тайёрланаётган замонавий эшик ва ромларимиз бозорда харидорлар эътиборини торта бошлади.

Маълумки, банклар ўз кредит портфелини диверсификация қилишда иқтисодийнинг барча тармоқларини кенг қамраб олишга жиддий эътибор қаратади. Жумладан, «Ўзсаноатқурилишбанк» томонидан йўналтирилаётган сармоялар ҳам саноат ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатишнинг барча жабҳаларини ривожлантиришга хизмат қилмоқда. Жорий йил 6 ойи давомида банк кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликда озиқ-овқат ва нооziқ-овқат истеъмол товарларини ишлаб чиқаришга қаратилган лойиҳаларга жами 179 млрд. сўмлик кредит маблағлари ажратди.

Ана шундай лойиҳалардан бири Сурхондарё вилояти Узун туманида фаолият юритувчи «Versal Buxara tekstil» МЧЖга тегишлидир. Корхона жорий йилнинг бошида тикувчиликни йўлга қўйиш мақсадида «Ўзсаноатқурилишбанк»нинг Шарғун филиалидан имтиёзли равишда 235,0 млн. сўмлик кредит олиб, 65 донна тикув машинаси сотиб олди ва мазкур ҳудудда хотин-қизларнинг 60 нафарини иш билан таъминлади. Ҳозирда корхона томонидан турли хилдаги болалар кийимлари ва мактаб формалари ишлаб чиқарилмоқда.

Наргиз АХМЕДОВА.

Тижорат банкларининг якка тартибдаги рейтинг натижалари шарҳи

2015 йилнинг II чораги якунлари

«ТРАСТБАНК» ХАБ

«Ahbor-Reyting» рейтинг агентлиги 2015 йил II чораги якунларига кўра, рейтинг мониторинги натижалари бўйича «Трастбанк» хусусий акциядорлик банкининг «барқарор» прогнози билан «uzA+» даражасидаги кредит рейтингини тасдиқлади.

«Трастбанк» ХАБ молиявий хизматлар бозорида 21 йилдан ортиқ муддат давомида фаолият юритиб келмоқда ва бугунги кунга келиб республикамизнинг етакчи хусусий банкларидан бири ҳисобланмоқда. Таъкидлаш жоизки, ўтган давр мобайнида банкнинг хизмат кўрсатиш миқёси барқарор суръатларда кенгайиб борди. Хусусан, 2015 йилнинг II чораги якунига кўра, банкнинг активлари ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 16,70 фоизга ортди ва 942,3 млрд. сўмни ташкил қилди. (2014 йилнинг шу даврида ушбу кўрсаткич 807,5 млрд. сўмдан иборат эди).

«Трастбанк» ХАБ ликвидлиги позицияси мақбул даражада дея баҳоланди. 2015 йил I ярми якунига кўра, банкнинг ликвид активлари ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан барқарор даражада сақланиб, ўсиш даражаси 9,38 фоиз, яъни 438,1 млрд. сўмни ёки банк активларининг 46,49 фоизини (2014 йилнинг биринчи ярим йиллиги якунига кўра 49,61 фоиз) ташкил этди. Бунда «Трастбанк» ХАБ жорий ликвидлиги коэф-

фициенти 2015 йил I ярми якунига кўра 62,27 фоизга етди. Бундан ташқари, «Кредит портфелининг депозитларга ва пул бозорини жалб қилишга нисбатан ўзаро мутаносиблиги» бўйича 2015 йил II чораги якунига кўра 56,52 фоизга ўсди (ўтган йилнинг биринчи ярим йиллиги якунига кўра 45,50 фоиз эди).

«Трастбанк» ХАБнинг ҳисобот давридаги соф фойдаси ўтган йилининг шу даврига нисбатан 19,84 фоиз ортди ва 17,7 млрд. сўмни ташкил этди (2014 йилнинг шу даврида ушбу кўрсаткич 14,8 млрд. сўм эди).

Таҳлил қилинаётган давр мобайнида соф фойданинг ўсиш даражаси сармоявий база ва ўртача активларнинг ўсиш суръатидан биров юқори кўрсаткични ташкил қилиши банкнинг рентабеллик даражасига таъсир кўрсатди. 2015 йил II чораги якунига кўра, «Трастбанк» ХАБнинг ўртача активлар ва ўрта хусусий капиталнинг рентабеллиги 2,03 фоиз ва 15,59 фоизга тўғри келди. (2014 йил II чораги якунига кўра 1,92 фоиз ва 15,58 фоизни ташкил қилган эди).

«ORIENT FINANS» ХАТБ

«Ahbor-Reyting» рейтинг агентлиги 2015 йил I ярми якунларига кўра, рейтинг мониторинги натижалари бўйича «Orient Finans» хусусий акциядорлик-тижорат банкининг «барқарор» прогнози билан «uzA+» даражасидаги кредит рейтингини тасдиқлади.

Кўриб чиқилаётган давр мобайнида «Orient Finans» ХАТБ фаолиятининг асосий кўрсаткичлари барқарор суръатлар билан ошди. Миллий молия бозорида самарали ва фаол фаолият юритган «Orient Finans» ХАТБ бошқа банklar орасида муносиб ўринни эгаллади. Бундан ташқари, банкнинг молиявий кўрсаткичи барқарор ўсиши ҳам банкнинг ўрни янада мустаҳкамлади. 2015 йил иккинчи чорак якунига кўра, банк активлари ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 92,48 фоизга ўсди ва 754,0 млрд. сўмни ташкил этди. (2014 йилнинг иккинчи чораги якунига кўра, 391,7 млрд. сўм).

Таҳлил қилинаётган давр мобайнида «Orient Finans» ХАТБнинг ликвидлиги позицияси ҳам мустаҳкамланди. Шуни қайд этиш лозимки, 2015 йил I ярми якунига кўра, банкнинг ликвид активлари ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан икки баробарга ортди, 508,9 млрд. сўмни ва 67,50 фоизни ташкил этди. (2014 йилнинг шу даврида 59,80 фоиз ўсган). Банк жорий ликвидлиги коэффиценти 2014 йил I ярми якунидаги 80,88 фоиздан 2015 йил I ярми якунига кўра, 82,82 фоизга етди. Бундан ташқари, «Кредит портфелининг депозитларга ва пул бозорини жалб қилишга нисбатан ўзаро мутаносиблиги» бўйича 2015 йил II чораги якунига кўра, 42,02 фоизга ўсди (ўтган йилнинг иккинчи чораги якунига кўра 31,34 фоиз эди).

«Orient Finans» ХАТБ капитализацияси кўрсаткичи муносиб даражада баҳоланди. Яъни, 2015 йил II чораги якунига кўра, банкнинг хусусий сармояси ўтган йилнинг шу даврига нисбатан икки баробарга ортди ва 91,9 млрд. сўмни ташкил этди (2014 йил II чораги якунида 44,1 млрд. сўм эди).

BANK VA TADBIRKOR

Тадбиркор ва банк: ишончли ҳамкорлик самаралари

Республикаимиз тижорат банклари учун турли байрам тадбирлари доирасида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорларни рағбатлантириш анъанага айланиб бормоқда.

Жумладан, энг улуғ, энг азиз айём – Мустақиллигимизнинг 24 йиллиги байрами муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан ташкил этилган «Бетакоримсан, ягонасан, она Ватаним – Ўзбекистоним!» шиори остидаги тадбирда ҳам банклар ўзларининг энг фаол ва ишончли мижозлари бўлган тадбиркорларни эсдалик совғалари билан тақдирладилар.

– Бугунги кунда юртимизда Президентимиз раҳнамолигида хусусий мулкчиликни ривожлантиришга қаратилган кенг қўламли чоралар амалга оширилмоқда, – дейди «Давр-банк» хусусий акциядорлик-тижорат банки мижози,

хизмат кўрсатиш даражасини ошириш ҳамда дорилар ассортиментини кўпайтириш мақсадида банк билан яқиндан ҳамкорлик қилиб келяпмиз. Чунончи, 2014 йилда 30 млн. сўм кредит олиб, автомашина харид қилдик. Натижада корхонамизнинг иш унумдорлиги анча ошди, бир ойлик пул айланамиз 20-25 млн. сўмга етди. Савдомиз юришиб, бундай қисқа муддатда юқори ўсиш даражасига етганлигидан бохабар банк мутасаддилари бизнинг жорий йилдаги бизнес-режамизни ҳам инкор қилмасдан молиялаштирди. 20 млн. сўмлик банк сармояси ҳисобига айланма маблағларимизни шакллантириб олдик. Бугун ҳақиқий иш-

кичик бизнес лойиҳаларини молиялаштириш устувор вазифага айланиб, уларнинг ушбу йўналишдаги кредитлаш ҳажми йилига 1,3 бараварга ўсмоқда.

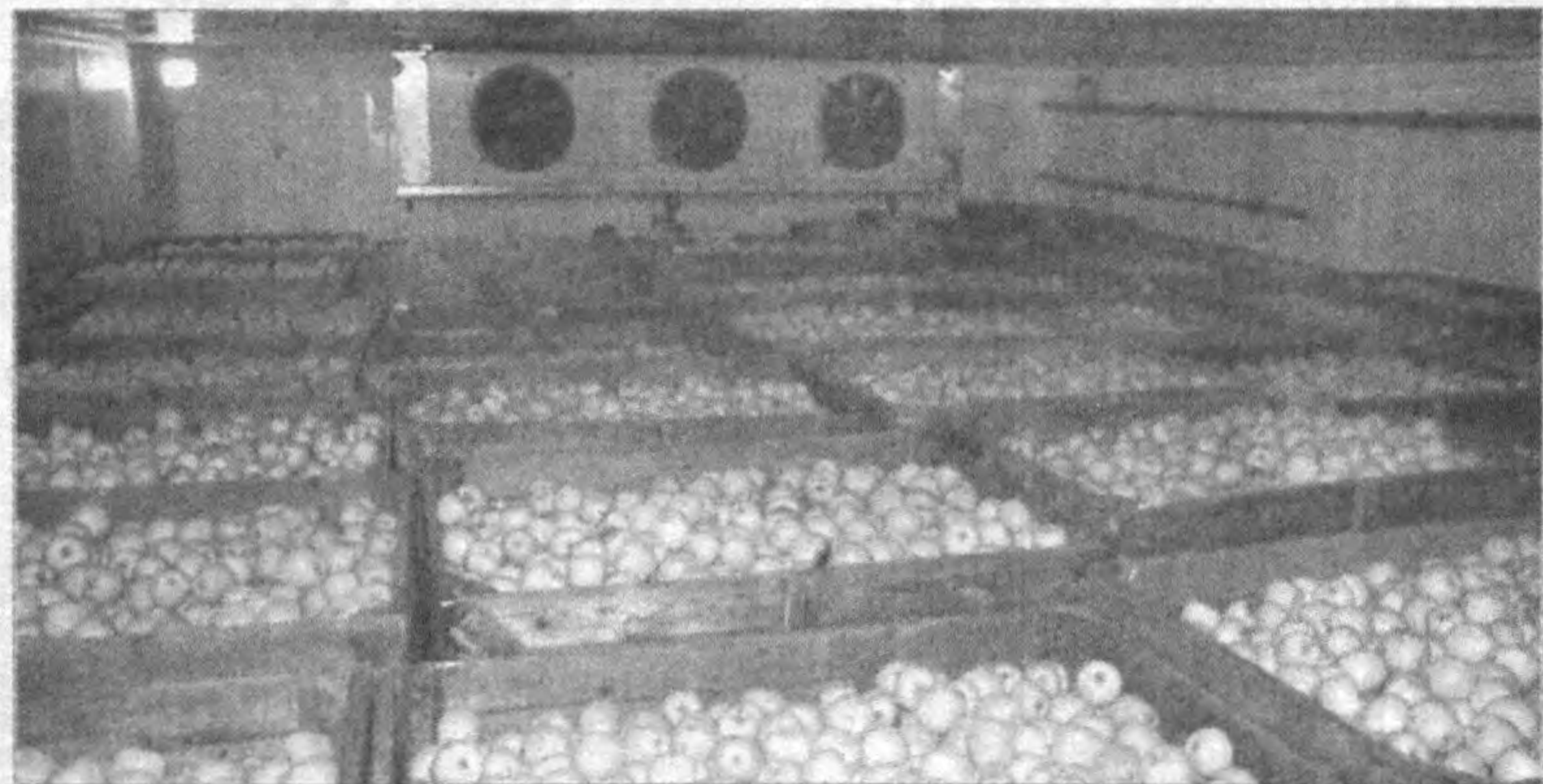
– Банк муассасалари мижозларга хизмат кўрсатибгина қолмай, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаб, рағбатлантириш чораларини ҳам кўрмоқда, – дейди Тошкент вилоятида фаолият юритувчи «Мирзажалил жаҳон боғи» фермер хўжалиги раҳбари Дилафруз Мирзарахимова. – «Қишлоқ қурилиш банк» мижози сифатида мана шундай тадбирга таклиф этилганимдан ва байрам совғаларига эга бўлганимдан хурсандман. Бу банкнинг бизга бўлган эътибор ва ишончи намунасидир. Боғдорчилик, сабзавотчилик ва наслчиликка ихтисослашган хўжалигимиз фаолияти асосан мазкур банк сармоялари ҳисобига барқарорлашиб бормоқда. Жорий йилда ҳам муассасадан тўртинчи бор кредит (320 млн. сўм) олиб, Австрия давлатидан қорамол олиб келдик. Фурсатдан фойдаланиб, «Қишлоқ қурилиш банк»нинг Тошкент вилояти минтақавий филиали жамоасига ўз миннатдорчилигини билдираман. Ўйлайманки, бундан кейин ҳам ўзаро манфаатли ҳамкорлигимиз янада мустаҳкамланиб, ривож топаверади.

– «Равнақ-банк» хусусий акциядорлик-тижорат банки мижозиман, – дейди «Tohir fortuna trade» корхонаси раҳбари Гулчехра Абдуллаева. – Етти йилдан буён истеъмол бозори учун қаҳва, сут ва шакардан иборат, яъни учтаси биттада бўлган «Nescafe» маҳсулотларини ишлаб чиқарамиз. 20 та ишчи кучига эгамиз, йиллик ишлаб чиқариш ҳажми 320 млн. сўмдан 420 млн. сўмга кўтарилди. Бунда, албатта, банкимизнинг муносиб ҳиссаси бор. Муассасадан дастлаб олган 112 млн. сўмлик кредитга 2 та «Жен-тра» русумли автомашина харид қилдик. Улар савдо нуқталари ва диллерлик компанияларига маҳсулотларимизни ўз вақтида етказиб беришга катта хизмат қилмоқда. Жорий йилда ҳам банк муассасаси корхонамизнинг айланма маблағларини тўлдиришга 50 млн. сўм миқдорида кредит ажратди. Кези келганда тадбиркорлик фаолиятимиздаги барча мақсадларимиз рўёбга чиқишига кўмакчи бўлаётган «Равнақ-банк» жамоасига миннатдорчилик билдираман.

Гулшан ЮСУПОВА.

Минтақа банклари тадбиркорликни қўллаб-қувватламоқда

Тижорат банкларининг Хоразм вилояти филиаллари томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликка ажратилган кредитлар ҳажми жорий йилнинг 1 август ҳолатига кўра, 295,8 млрд. сўмни ташкил этди.

Кичик бизнес соҳасини молиявий қўллаб-қувватлаш банклар фаолиятининг устувор йўналишига айлангани бежиз эмас. Айниқса, бунинг самарадорлиги минтақаларда яққол кўзга ташланмоқда. Банк сармоялари асосида тадбиркорлар вилоятларнинг ички имконият ва талабларидан келиб чиқиб, турли ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатишларни йўлга қўймоқда. Пировардида ижтимоий-иқтисодий томондан ҳар бир ҳудуд ўзининг ички эҳтиёжларини қоплашга эришмоқда, бандлик даражаси ортмоқда.

Агар 2010 йилда Хоразм вилоятида тижорат банклари филиаллари томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига ажратилган кредитлар ҳажми 103,7 млрд. сўмга тенг бўлса, 2014 йилга келиб бу кўрсаткич 365,6 млрд. сўмни ташкил этди. Жорий йил сўнгига қадар эса, соҳага молия муассасаларининг 480,0 млрд. сўмдан зиёд кредит маблағлари жалб қилиниши кўзда тутилган.

Бунда банклар асосан озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва уларни қайта ишлашни кенг йўлга қўйиш орқали аҳолига арзон ва сифатли маҳсулотларни етказиб беришга доир лойиҳаларни молиялаштиришга катта эътибор қаратмоқда. Экспортбоп ва импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи хўжалик субъектлари ҳам амалий қўллаб-қувватламоқда. Жумладан, «Ипотека-банк» АТБнинг Хоразм филиали томонидан «Бахт ҳаракат меваси» масъулияти чекланган жамиятига ажратилган 1,24 млрд. сўмлик кредит эвазига хориждан мева-сабзавотларни сақлаш технологияси ва пластмасса яшиқлар ишлаб чиқариш ускунаси сотиб олинди. Натижада корхонада қўшимча 12 та янги иш ўрни яратилди, 2014 йилги қиш-баҳор мавсуми учун 2,5 млрд. сўмдан ортиқ қийматидаги маҳсулотлар сақланди.

«Микрокредитбанк» АТБнинг Қоровул филиали мижози, «Хоразм евро сервис» хусусий корхонасига жорий йилнинг март ойида 120,0 млн. сўмлик кредит берилиб, 10 нафар хотин-қиз (7 нафари коллеж битирувчиси) ишга жойлаштирилди. Бугун тўла ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган мазкур корхонада 10 турдаги миллий ва шарқона ширинликлар ишлаб чиқарилмоқда.

Шу билан бирга, вилоятдаги йирик ишлаб чиқарувчилардан бири – «Хоразм Ипаги» МЧЖ ҳам банк сармояларидан самарали фойдаланиб келмоқда. Корхона «Ҳамкорбанк» АТБнинг Урганч филиали маблағлари ҳисобига ўз технологик ускуналарини модернизациялаб, ишлаб чиқариш ҳажмини барқарорлаштиришга эришди. Хусусан, жамият томонидан 2014 йил давомида 39 тонна пилла қайта ишланиб, 3,2 млрд. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди, шундан 642 минг АҚШ долларига тенг қисми чет давлатларга экспорт қилинди.

Шунингдек, вилоятда банк филиаллари кейинги йилларда ёшларга оид давлат сиёсатини амалга ошириш, бу борада белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида Президентимизнинг «Таълим муассасаларининг битирувчиларини тадбиркорлик фаолиятига жалб этиш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 4232-сонли Фармони асосида касб-хунар коллежлари битирувчиларини тадбиркорликка кенг жалб этиш ва шу орқали уларнинг иш билан бандлигини таъминлашга кўмаклашиб келмоқда. Чунончи, 2014 йилда бошланғич сармоя сўраб мурожаат қилган 1 439 нафар битирувчига 12,1 млрд. сўмлик кредит маблағлари ажратилган бўлиб, жорий йилда бу кўрсаткич 15 млрд. сўмга етказилиши режалаштирилган.

Бундан ташқари, ҳисобот даврида минтақадаги 651 нафар битирувчи ушбу соҳага жалб қилиниб, улар учун банкларнинг 9,7 млрд. сўмлик кредит маблағлари йўналтирилди.

Назира МАВЛОНОВА.

«Ulfat farm» МЧЖ раҳбари Матлуба Хусанова. – Хусусан, соҳанинг устуворлигини мустаҳкамлашга йўналтирилган қонун ҳужжатларини такомиллаштириш ва бу борада ишончли кафолатларни таъминлаш, давлат ва назорат органларининг тадбиркорлик субъектлари молия-хўжалик фаолиятига аралашувини кескин қисқартириш, турли бюрократик тўсиқларни олиб ташлаш, айниқса, кичик бизнес субъектларининг молия-кредит ва хонашёр ресурсларидан фойдаланиш имкониятларини ошириш борасида яратилган қулайликлар таҳсинга лойиқдир. Шахсан мен «Давр-банк» мижози сифатида муассасанинг барча хизматларидан самарали фойдаланиб келмоқдаман. Корхонамиз фаолияти доир-дармон савдосига йўналтирилган. Ҳозирги кунда тадбиркорликнинг ушбу тармоғида катта рақобат мавжудлигини инобатга олиб, корхона фаолиятини кенгайтириш, аҳолини сифатли ва арзон дори воситалари билан таъминлаш,

билармон учун кўп тармоқли иш юритиш урфга айланган. Шу боис дорихона фаолиятини фарзандларимга топшириб, хотин-қизлар тадбиркорлиги йўналишида иш бошлашга аҳд қилдим. Банкдан олган кредитларимиз қисқа муддатли. Уларни ўз вақтида сўндирсам, яна сармоя олган ҳолда тикувчилик цехини очиш ниятидаман.

Таъкидлаш жоиз, мамлакатимизда мулкдорларнинг ўрта синфини шакллантириш, ички бозорни рақобатбардош ва сифатли маҳсулотлар билан тўлдириш, янги иш ўринлари яратиш ва шу асосда аҳоли даромадларини кўпайтириш ва фаровонлигини оширишнинг муҳим омили бўлган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни янада ривожлантириш учун қулай шарт-шароитларни яратиш бўйича аниқ мақсадга йўналтирилган кенг чора-тадбирлар комплекси ишлаб чиқилган. Унда соҳанинг тижорат банклари томонидан қўллаб-қувватланиши алоҳида қайд этилган. Шунга мувофиқ, сўнгги йилларда банклар фаолиятида

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ Қ А Р О Р И

Ўзбекистон Республикаси банкларида депозит операцияларини амалга ошириш тартиби тўғрисидаги Йўриқномани тасдиқлаш ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида

2015 йил 26 август куни 2711-сон билан

давлат рўйхатидан ўтказилди.

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги ва «Фуқароларнинг банклардаги омонатларини ҳимоялаш кафолатлари тўғрисида»ги Қонунлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарорига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқаруви **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Ўзбекистон Республикаси банкларида депозит операцияларини амалга ошириш тартиби тўғрисидаги Йўриқнома иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб топилсин:
Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бош-

қарувининг 2010 йил 31 декабрдаги 42/1-сонли «Ўзбекистон Республикаси банкларида депозит операцияларини амалга ошириш тартиби тўғрисидаги Йўриқномани тасдиқлаш ҳақида»ги қарори (рўйхат рақами 2205, 2011 йил 4 март) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2011 й., 9-сон, 97-модда);

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқарувининг 2012 йил 10 ноябрдаги 32/2-сонли «Ўзбекистон Республикаси банкларида депозит операцияларини амалга ошириш тартиби тўғрисидаги Йўриқномага ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қарори (рўйхат рақами 2205-1, 2012 йил 16 ноябрь) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами 2012 й., 46-47-сон, 530-модда).

3. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан уч ойдан кейин кучга киради.

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки раиси**

Тошкент ш.,
2015 йил 22 июль,
19/11-сон

Ф. МУЛЛАЖОНОВ

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Бошқарувининг
2015 йил 22 июлдаги 19/11-сонли қарорига
ИЛОВА

Ўзбекистон Республикаси банкларида депозит операцияларини амалга ошириш тартиби тўғрисидаги Й Ў Р И Қ Н О М А

Ушбу Йўриқнома Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги Қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарорига мувофиқ банклар томонидан миллий ва чет эл валютасида депозитларни жалб қилиш, қайтариш, фоизлар ҳисоблаш ва тўлаш билан боғлиқ операцияларни бажариш ва назорат қилиш тартибини белгилайди.

1-БОБ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Ушбу Йўриқномада қуйидаги тушунчалардан фойдаланилади:

банк – тижорат ташкилоти бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Марказий банки (кейинги ўринларда Марказий банк деб юритилади) томонидан

берилган лицензия асосида банк фаолияти деб ҳисобланадиган юридик ва жисмоний шахслардан депозитлар қабул қилиш ҳамда қабул қилинган маблағлардан таваккал қилиб кредит бериш ёки инвестициялаш учун фойдаланиш, тўловларни амалга ошириш каби фаолиятлар мажмуини амалга оширадиган юридик шахс;

депозит (кейинги ўринларда омонат деб юритилади) – талаб қилиниши биланоқ ёки тўловни амалга оширувчи шахс билан тўловни олувчи шахс ёхуд уларнинг қонуний вакиллари ўртасида келишилган муддатда фоизлар ёки устама ҳақ тўлаган ҳолда ёхуд бундай тўловларсиз қайтариб бериш шарти билан топшириладиган миллий ва чет эл валютасидаги пул суммаси;

кассир – омонат кассаларга нақд пул ва бошқа қимматликларни қабул қилиш ва чиқим қилиш билан шуғулланувчи ҳамда кассадаги нақд пул ва бошқа қимматликлар қолдигининг ҳисоботлар бўйича тўғрилигига масъул жавобгар ходим;

назоратчи – омонат кассаларда бажариладиган операциялар бўйича ҳужжатларни расмийлаштириш, кассанинг кунлик операция ҳисоботларини тайёрлаш билан шуғулланадиган ҳамда кассадаги нақд пул ва бошқа қимматликларнинг тўғри ишлатилишини ва кассир фаолиятини назорат қиладиган масъул жавобгар ходим;

омонатчи – банк билан тузилган банк омонати шартномасида ёки банк омонат сиёсатида назарда тутилган шартлар асосида банк билан келишилган ҳолда банкка маълум пул маблағини ўзи ёки унинг номига келган пул маблағини омонатга қўювчи резидент ёки норезидент шахс;

омонат бўлинмаси – банк ёки унинг филиали биносида ёхуд ундан ташқарида жойлашган мини-банк ва омонат кассаларда бажариладиган омонат операцияларининг қонун ҳужжатларига ва банк ички сиёсатига мувофиқлигини назорат қилиш учун масъул бўлинма;

омонат касса – банк филиали жойлашган ҳудудда банк номидан омонат операцияларини бажариш учун банк филиали биноси ёки унинг ташқарисида банк операцион кунга уланган ҳолда ташкил қилинган операцион касса;

омонат операциялари – қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳамда банкнинг омонатчилар билан тузган банк омонати шартномаси шартлари асосида уларнинг пул маблағларини муайян муддатга жалб этиш, сақлаш, қайтариш, фоизлар ҳисоблаш ва тўлаш ҳамда омонатчининг ёзма топшириғига асосан омонатдаги пул маблағларини бошқа ҳисобварақларга ўтказишга доир операциялар;

сўнгги назоратчи – омонат бўлинмаси таркибидаги омонат кассаларнинг кунлик бажарилган омонат операциялари бўйича сўнгги назоратни амалга оширувчи ходим;

якуний назорат – операцион кун тугаганидан сўнг, кейинги банк иш кунидан кечикмаган ҳолда бажарилган барча банк операциялари, жумладан, омонат операцияларининг қонунчиликка мослиги ва мақсадга мувофиқлигини тасдиқлаш мақсадида, бухгалтерияда амалга ошириладиган назорат.

ҳаракатсиз омонатлар – талаб қилиб олингунча сақланадиган омонатлар бўйича 1 йил давомида, жамғарма ва муддатли омонатларнинг муддати тугагандан кейин 1 йил давомида фоизлар ҳисобланишидан ташқари ҳеч қандай операциялар амалга оширилмаган омонатлар;

шахсни тасдиқловчи ҳужжат – Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг паспорти, 16 ёшга тўлмаган фуқароларнинг туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномаси, ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий қисмлар ва ҳарбий муассасалар қўмондонлиги томонидан бериладиган шахсий гувоҳномалар ёки ҳарбий билетлар (ҳарбий хизматга мажбур фуқароларнинг ҳарбий билети бундан мустасно), хорижий фуқароларнинг паспорти (қонун ҳужжатларига мувофиқ хорижий фуқаролар тегишли ички ишлар органлари томонидан рўйхатга олинishi лозим) ёки Ўзбекистон Республикасида яшаш гувоҳномаси ёхуд дипломатик паспорти ёки Ўзбекистон Республикасида аккредитация қилинганлигини тасдиқловчи аккредитация карточкаси, фу-

қаролиги бўлмаган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасида яшаш гувоҳномаси.

2. Банк филиалларида мижозлар билан бажариладиган омонат операцияларининг қонун ҳужжатларига ва банк ички сиёсатига мувофиқлигини назорат қилиш учун омонат бўлинмаси ташкил этилиши шарт. Омонат бўлинмаси, Фронт-офис ва Бэк-офис таркибий тузилма сифатида фаолият кўрсатаётган банкларда «Мижозларга чакана банк хизматлари кўрсатувчи бўлим», бошқа ҳолларда банкда омонат операцияларини назорат қилиш бўйича алоҳида бўлинма (бошқарма, бўлим, шўъба) сифатида ташкил этилиши мумкин.

Омонат бўлинмаси таркибида аҳоли омонатлари операциялари устидан сўнгги назоратни амалга ошириш учун иш ҳажмидан келиб чиққан ҳолда алоҳида сўнгги назоратчи штат бирликлари ташкил этилиши лозим. Сўнгги назоратчи бир вақтнинг ўзида назоратчи вазифасини ҳам бажариши мумкин эмас.

3. Банк омонати шартномаси омонатчилар ва банк ўртасида ёзма шаклда тузилади. Банк ва омонатчилар ўртасида банк омонати шартномаси омонат суммаси банк кассасига қабул қилинган ёки омонат ҳисобварағига тегишли маблағ нақд пулсиз келиб тушган кундан бошлаб тузилган ҳисобланади.

Муомала лаёқатига эга бўлган ҳар қандай жисмоний шахс ўз номига ва бошқа шахс номига омонат қўйиши, ўзининг банк омонат ҳисобварағидаги маблағини ўзи ёки вакили орқали мустақил тасарруф этиши, шунингдек, бошқа шахслар омонат маблағларини тасарруф этиш учун вакил бўлиши мумкин.

4. Омонатчи томонидан қўйиладиган омонатнинг энг кам ва энг кўп миқдори ҳар бир банк томонидан қонун ҳужжатларига асосан мустақил равишда белгиланади.

5. Банк қабул қилиб олган омонатларнинг қайтарилишини таъминлаш учун фойдаланиши шарт бўлган воситалар ва усуллар қонун ҳужжатлари ва банк омонати шартномаси билан белгиланади.

Банк омонатчининг талабига кўра омонатнинг қайтарилиши кафолатланганлиги тўғрисида ахборот бериши шарт.

Банк омонатнинг қайтарилишини таъминлаш бўйича мажбуриятларини бажармаган ёки унинг шартларини ёмонлаштирган тақдирда, омонатчи банкдан омонат суммасини дарҳол қайтариб бериши, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (кейинги ўринларда Фуқаролик кодекси деб юритилади) 327-моддасига мувофиқ унга фоизлар тўлашни ҳамда ўзига етказилган зарарни қоплашни талаб қилишга ҳақли.

6. Банк омонати шартномаси шартлари қонун ҳужжатларига зид бўлмаслиги ва омонат операцияларини бажаришда қийинчилик ва чалкашликлари келтириб чиқармаслиги лозим.

7. Агар банкнинг банк операцияларини бажариш ҳуқуқини берувчи лицензияси Марказий банк томонидан чақириб олинса ва мазкур банкнинг мавжуд маблағлари фуқароларнинг банкдаги омонатлари бўйича ҳақ тўлашга етмаса, у ҳолда фуқаролар омонатлари «Фуқароларнинг банклардаги

омонатларини ҳимоялаш кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни талаблари асосида қоплаб берилади.

8. Банк томонидан омонатчилар ёки уларнинг қонуний вакилларининг ёзма топшириғига биноан омонат ҳисобварағида турган пул маблағларига доир банк операциялари бўйича амалга оширилган хизматлари учун воситачилик ҳақи ундирилиши мумкин.

Банклар томонидан омонатчиларнинг ҳисобварақларига бошқа ҳисобварақлардан келиб тушган маблағларни киритиб қўйиш учун ҳақ олиниши тақиқланади.

9. Омонатчи банкдаги омонатини банк омонати шартномаси ва бошқа қонун ҳужжатлари доирасида эркин тасарруф этади, шунингдек, ўз омонати бўйича фоиз, ютуқ ёки бошқа шаклдаги даромадларни олиш ҳуқуқига эга.

Омонатчи биринчи талаби бўйича банкдаги омонатини тўлиқ ёки қисман қайтариб олиш ҳуқуқига эга. Юридик шахслар томонидан қайтариб беришнинг шартномада назарда тутилган бошқа шартлари асосида қўйилган омонатлар бундан мустасно.

10. Банкларда омонат кассаларни ташкил этиш ва уларнинг инкассация қилинишига бўлган талаблар Тижорат банкларида касса ишларини ташкил этиш, инкассация ва қимматликларни ташишга доир Йўриқномада (рўйхат рақами 1831, 2008 йил 27 июнь) омонат ҳисобварақларидан маблағларни мижознинг топшириғига кўра бошқа ҳисобварақларга ўтказиш Ўзбекистон Республикасида нақд пулсиз ҳисоб-китоблар тўғрисидаги Низомда (рўйхат рақами 2465, 2013 йил 3 июнь) белгиланган тартибда амалга оширилади.

11. Омонатлар қуйидаги турларга бўлинади:

Талаб қилиб олингунча сақланадиган омонатлар;

Жамғарма омонатлар;

Муддатли омонатлар;

Омонат сертификатлари;

Банклар юқорида қайд этилган омонат турларидан ташқари қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа омонатларни қабул қилишлари мумкин.

Талаб қилиб олингунча, муддатли ва жамғарма омонатлар ҳисоби «Ўзбекистон Республикаси тижорат банкларида бухгалтерия ҳисоби ҳисобварақлар режаси»га (рўйхат рақами 773-17, 2004 йил 13 август) мувофиқ тегишли ҳисобварақларида юритилади.

12. Банклар томонидан омонат маблағларини кирим қилиш учун 29801 – «Мижозлар билан ҳисоб-китоблар» ва 29896 – «Бошқа мажбуриятлар» ҳисоб рақамларидан транзит ҳисоб рақамлари сифатида фойдаланиш қатъиян тақиқланади.

13. Банклар омонатлар тўғрисидаги маълумотларнинг қонун ҳужжатларида белгиланган талабларга амал қилган ҳолда сир сақланишини таъминлашлари лозим.

Омонатчи омонат қолдиғи, кирим-чиқим операциялари, омонат муддатининг тугаш вақти ва омонат бўйича бошқа зарур маълумотларни «SMS-банкнинг» дастуридан фойдаланган ҳолда мобиль алоқа телефони ёки омонатчига берилган алоҳида идентификация рақами, логин ва пароль ёрда-

мида ўрнатилган инфокиоскалар ёки тадбиркорлар хонасидаги компьютерга ўрнатилган махсус дастур ёхуд банкнинг Интернет тармоғидаги веб-сайти орқали очилган шахсий кабинетларига кириб олиши мумкин.

14. Банклар омонатчиларга қўшимча қулайлик яратиш мақсадида қонун ҳужжатлари талабларидан келиб чиқиб электрон пластик омонат карталарини жорий этишлари мумкин.

Электрон пластик омонат карталардан фойдаланиш омонатчилар томонидан ихтиёрий танланади.

Электрон пластик омонат карталарни амалиётга татбиқ этиш, улардан фойдаланишга бўлган талаблар мазкур Йўриқномага, Тижорат банклари томонидан банк карточкаларини чиқариш ва уларни Ўзбекистон Республикасида муомалада бўлиш тартиби тўғрисидаги Низомга (рўйхат рақами 1344, 2004 йил 30 апрель), «Ўзбекистон Республикаси тижорат банкларида бухгалтерия ҳисоби ҳисобварақлар режаси»га (рўйхат рақами 773-17, 2004 йил 13 август), бошқа қонун ҳужжатлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг ёзма кўрсатмаларига мувофиқ белгиланади.

15. Банк омонатчилари манфаатларини ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадида Бош банкнинг Касса (жамғарма) операциялари бошқармаси (бўлими), Ички аудит ва Ички назорат хизмати ходимлари билан биргаликда банк ва унинг таркибий бўлинмаларида (филиаллар, мини-банклар, банк биносидан ташқарида барпо этилган операция кассаларда) мижозлардан қабул қилинган пул маблағлари, шу жумладан, аҳоли омонатларининг мавжудлигини, уларнинг омонат дафтарчалари (сертификатлар)га мувофиқлигини ҳар чоракда камида бир марта текшириши лозим.

16. Банклар аҳоли омонатларининг мавжудлигини, уларнинг омонат дафтарчалари (сертификатлар)га мувофиқлигини ҳар чоракда камида бир марта текширишда Ўзбекистон Республикасининг «Банк сирини тўғрисида»ги Қонуни талабларига риоя этган ҳолда «SMS-банкнинг» дастуридан фойдаланишлари мумкин. Бунда банклар Марказий банкка текширув ўтказилганлигини лозим даражада тасдиқловчи маълумотларни тақдим этишлари лозим бўлади. Акс ҳолда, текширув ўтказилмаган деб ҳисобланади.

2-боб. Талаб қилиб олингунча сақланадиган омонатлар

17. Омонатчиларнинг талаб қилиниши биланок бериладиган омонатлар талаб қилиб олингунча сақланадиган омонатлардир. Банк пластик карталаридаги маблағлар (электрон пластик омонат карталаридаги муддатли ва жамғарма омонатлар бундан мустасно) талаб қилиб олингунча сақланадиган омонатлар ҳисобланиб, уларнинг ҳаракати алоҳида қонун ҳужжатларига мувофиқ тартибга солинади.

18. Банк билан юридик шахс, юридик шахс ташкил этмаган ҳолда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи яқка тартибдаги тадбиркор ҳамда деҳқон хўжаликларининг талаб қилиб олингунча сақланадиган омонат ҳисобварағи бўйича вужуд-

га келадиган муносабатлар банк ҳисобварағи шартномаси билан тартибга солинади.

19. Жисмоний шахсларнинг талаб қилиб олин-гунча сақланадиган омонатлари бўйича, банк омонатчининг биринчи талабига кўра (агар банк омонати шартномасида бошқа муддатлар кўзда тутилмаган бўлса) омонатчининг тегишли кўрсатмаси банкка келиб тушган куннинг эртасидан кечикмаган ҳолда унинг тўловлар бўйича топшириғини бажариши шарт.

20. Жисмоний шахсларнинг талаб қилиб олин-гунча сақланадиган омонатлари муддатсиз ҳисобланади. Банк омонати шартномасида омонатни омонатчининг биринчи талаби билан қайтариш ва белгиланган фоизлар тўлаш шартлари бўлиши лозим.

3-боб. Жамғарма омонатлар

21. Банк омонати шартномасида белгиланган тартибда дастлабки омонат суммасига қўшимча маблағлар киритиб бориш ҳуқуқи билан муайян шартлар асосида жамғариладиган ва маълум мақсадларда йўналтириладиган омонатлар жамғарма омонатлар ҳисобланади.

22. Жамғарма омонатлар бўйича банк билан омонатчи ўртасида банк омонати шартномаси тузилиши ва омонатчи шартнома тузганидан сўнг, банк омонати шартномасида кўрсатилган дастлабки омонат суммаси қўйилиши шарт. Жамғарма омонатлар бўйича банк омонати шартномасига мувофиқ қўшимча маблағлар киритилиши мумкин. Қўшимча маблағлар киритиш тартиби банк омонати шартномасида аниқ белгиланиши лозим.

23. Жамғарма омонатлар мақсадли, ютуқли, шартли ва бошқа шартлар белгиланган кўринишларда бўлиши мумкин.

24. Маълум мақсад учун жамғариладиган ва қатъий равишда шу мақсадга йўналтириладиган омонатлар мақсадли жамғарма омонатлар ҳисобланади.

25. Омонатчига фоизлар ютуқ кўринишида тўланадиган омонатлар ютуқли жамғарма омонатлар ҳисобланади. Ютуқлар пул маблағлари, омонатга қўшимча фоизлар ҳисоблаб ёзиш, буюм ва бошқа кўринишларда бўлиши мумкин.

26. Омонат қўйишда банк омонати шартномасида кўрсатилган шартларнинг бажарилиши билан омонатдан фойдаланиш мумкин бўлган учинчи шахс номига қўйилган омонатлар шартли жамғарма омонатлар ҳисобланади. Масалан, «Омонатчи ўқув юртини тугатгандан сўнггина омонат берилади» ёки «Вояга етгач берилади» каби шартлар белгиланган бўлиши мумкин. Омонатчининг хоҳишига кўра, шартнинг бажарилиш муддати банк омонати шартномасида кўрсатилиши мумкин. Масалан, «20__ йилда омонатчи ўқув юртини тугатгандан сўнг омонат берилади».

27. Омонатчи жисмоний шахслар ёки уларнинг қонуний вакилларининг ёзма топшириғига кўра, банк жамғарма омонат ҳисобварақлари бўйича операцияларни амалга оширишлари мумкин. Масалан, омонатчи топшириғи асосида банк унинг жамғарма омонат суммасини банкдан олинган кредит ва унга ҳисобланган фоизларга ёки коммунал

ва бошқа тўловларга йўналтирилиши мумкин.

Бунда банк омонатчини ёки уларнинг қонуний вакилларини банк омонати шартномаси шартларига мувофиқ операция бажарилмасдан олдин ёки операция бажарилгандан кейин хабардор қилиш мажбуриятини олади.

Хабар, уни мижоз олганлиги тўғрисида банкка хабар бериш шarti билан почта орқали буюртма хат шаклида ёки бошқа шаклда жўнатилади.

28. Банк омонати шартномасида банк томонидан омонат ҳисобварағи бўйича бажарилган барча операциялар ҳақида хабардор қилиши белгиланган бўлса, банк шартномада кўрсатилган муддатларда жамғарма омонат ҳисобварақларидан кўчирмани омонатчига тақдим қилади.

29. Жамғарма омонат ҳисобварағидан олинган кўчирмалар ва омонат дафтарчасидаги барча ўзгаришларни омонатчи ўрганиб чиқиши ҳамда ҳар қандай номувофиқлик тўғрисида банкка хабар қилиши керак. Банк хабар қилинган номувофиқликнинг сабабларини ўрганиб, уларни бирламчи ҳужжатлар асосида бартараф қилиши ва амалга оширилган ўзгаришлар тўғрисида омонатчига хабар бериши лозим.

30. Агар омонатчи жамғарма омонатни банк омонати шартномасида кўрсатилган ҳолатлар юз бергунга қадар қайтариб беришни талаб қилмоқчи бўлса, у бу ҳақда банкни омонатни олишни режалаштираётган санадан камида бир ой олдин хабардор қилиши лозим.

31. Омонатчи жамғарма омонат суммасини банк омонати шартномасида назарда тутилган ҳолатлар вужудга келганидан кейин қайтариб беришни талаб қилмаган ҳолларда, агар банк омонати шартномасида бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, шартнома омонатни талаб қилиб олин-гунча сақланадиган омонатлар шартлари асосида узайтирилган деб ҳисобланади.

Муддати тугаган жамғарма омонатлар бўйича талаб қилиб олингунча омонат шартлари асосида фоизлар ҳисобланади ва бу ҳақда омонат шартномасида кўрсатилган бўлиши шарт.

32. Юридик шахс, юридик шахс ташкил этмаган ҳолда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи якка тартибдаги тадбиркор ҳамда деҳқон хўжаликларининг жамғарма омонатларига маблағлар уларнинг асосий ҳисобварағидан ўтказилади ва омонат муддати тугагач ёки банк омонати шартномаси бекор қилинган ҳолларда жамғарма омонатидаги маблағлар уларнинг асосий ҳисобварағига ўтказиб берилади. Иккиламчи ҳисобварақлардан жамғарма омонатларга маблағларни ўтказилиши тақиқланади.

4-боб. Муддатли омонатлар

33. Банк омонати шартномасида белгиланган муддат тугаганидан кейин қайтариш шarti билан жалб қилинган омонатлар муддатли омонатлар ҳисобланади.

34. Муддатли омонатлар бўйича банк билан омонатчи ўртасида муддатли банк омонати шартномаси тузилиши ва омонатчи шартнома тузганидан сўнг, муддатли банк омонати шартномасида кўрсатилган омонат суммасини қўйиши шарт.

Қўшимча маблағлар киритиш тартиби муддатли банк омонати шартномасида белгиланиши лозим.

35. Агар омонатчи муддатли омонатни муддати тугагунга қадар қайтариб беришни талаб қилмоқчи бўлса, у бу ҳақда банкни омонатни олишни режалаштираётган санадан камида бир ой олдин хабардор қилиши лозим.

36. Муддатли омонатлар қисқа ва узоқ муддатли бўлиши мумкин. Бунда бир йил ва ундан кам муддатга қабул қилинган омонатлар қисқа муддатли омонатлар, бир йилдан ортиқ муддатга қабул қилинган омонатлар узоқ муддатли омонатлар ҳисобланади.

37. Омонатчи муддатли омонат суммасини муддат тугаганидан кейин муддатли банк омонати шартномасида назарда тутилган ҳолатлар вужудга келганидан кейин қайтариб беришни талаб қилмаган ҳолларда, агар муддатли банк омонати шартномасида бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, шартнома омонатни талаб қилиб олингунча сақланадиган омонатлар шартлари асосида узайтирилган деб ҳисобланади.

Муддати тугаган муддатли омонатлар бўйича талаб қилиб олингунча омонат шартлари асосида фоизлар ҳисобланади ва бу ҳақда омонат шартномасида кўрсатилган бўлиши шарт.

38. Юридик шахс, юридик шахс ташкил этмаган ҳолда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи якка тартибдаги тадбиркор ҳамда деҳқон хўжалиқларининг муддатли омонатларига маблағлар уларнинг асосий ҳисобварағидан ўтказилади ва омонат муддати тугагач ёки муддатли банк омонати шартномаси бекор қилинган ҳолларда муддатли омонатдаги маблағлар уларнинг асосий ҳисобварағига ўтказиб берилади. Иккиламчи ҳисобварақлардан муддатли омонатларга маблағларни ўтказилиши тақиқланади.

5-боб. Омонат сертификатлари

39. Банкка қўйилган омонат суммасини ва омонатчининг (сертификат сақловчининг) омонат суммасини ҳамда сертификатда шартлашилган фоизларни сертификатни берган банкдан ёки шу банкнинг исталган филиалидан белгиланган муддат тугаганидан кейин олиш ҳуқуқини тасдиқловчи ноземиссиявий эгасининг номи ёзилган қимматли қоғоз омонат сертификати ҳисобланади.

40. Омонат сертификатлари бланкалар тарзида ҳужжатли шаклда чиқарилади.

41. Омонат сертификатларини чиқариш ҳамда муомалада бўлиши Банкларнинг депозит (омонат) сертификатларини чиқариш ва муомалада бўлиш тартиби тўғрисидаги Низомда (рўйхат рақами 1859, 2008 йил 24 сентябрь) белгиланган тартибда амалга оширилади.

6-боб. Омонатга фоизлар тўлаш

42. Банк томонидан омонатлар бўйича фоизлар ҳисоблаш Тижорат банкларида фоизларни ҳисоблаш тўғрисидаги Низом (рўйхат рақами 1306, 2004 йил 30 январь) асосида амалга оширилади.

43. Омонатларга тўланадиган фоиз ставкалари даражаси банклар томонидан қонун ҳужжатлари талаблари доирасида белгиланади.

Банк омонати шартномасида тўланадиган фоизлар миқдори ҳақида шарт бўлмаган тақдирда, банк талаб қилиб олингунча сақланадиган омонатларга тўланадиган миқдорда фоизлар тўлаши шарт.

44. Агар банк омонати шартномасида бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, банк талаб қилиб олингунча сақланадиган омонатларга тўланадиган фоизлар миқдорини ўзгартириш ҳуқуқига эга.

Банк талаб қилиб олингунча сақланадиган омонатлар фоизлари миқдорини камайтирган тақдирда, бу ҳақда омонатчиларга хабар берилганидан кейин қўйилган омонатларга нисбатан қўлланади. Агар банк омонати шартномасида бошқа муддат назарда тутилган бўлмаса, ушбу хабарга қадар қўйилган омонатларга нисбатан камайтирилган фоизлар миқдори тегишли хабар берилган пайтдан бир ой ўтганидан кейин қўлланади. Банк омонат фоизлари миқдорини камайтирганлиги ҳақида шахсан ҳар бир омонатчини расмий равишда хабардор қилиши лозим.

45. Жамғарма ва муддатли омонатлар бўйича банк омонати шартномасида белгиланган фоизлар миқдори, агар шартномада бошқача тартиб белгиланган бўлмаса, банк томонидан бир томонлама камайтирилиши мумкин эмас. Ушбу омонатлар бўйича маблағлар омонатчининг талаби билан унга қайтарилган ҳолларда, агар шартномада бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, омонат бўйича фоизлар тўланмайди.

46. Банк омонати суммасига фоизлар омонат банкка тушган куннинг эртасидан бошлаб, то у омонатчига қайтарилган ёки бошқа асосларга кўра омонатчининг ҳисобварағидан ўчирилган кундан олдинги кунгача ҳисобланади. Омонатчининг ҳисобварағи хатланганлиги оқибатида банк ушбу ҳисобварақдаги маблағлардан фойдалана олмаган бўлса, ушбу давр учун фоизлар ҳисобламайди.

Агар банк омонати шартномасида бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, банк омонати суммасига фоизлар ҳар бир ой ўтганидан кейин омонатчининг талаби билан тўланади, бу муддатда талаб қилиб олинмаган фоизлар эса омонат шартномасида кўзда тутилган тақдирда, фоизлар ёзиладиган омонат суммасига қўшилиб борилиши мумкин.

Омонатга топширилган маблағ қўйилган куннинг ўзида тўлиқ ёки қисман қайтадан берилса, фоизларни ҳисоблашда омонат берилган кун тўлиқ ва қисман қайтарилган омонат қисми ҳисобга олинмайди.

Омонатга қўшимча маблағлар қабул қилинганда, фоизлар ҳисоблаш учун операция амалга оширилган кундан кейинги кундан бошлаб, то у омонатчига қайтарилган ёки бошқа асосларга кўра омонатчининг ҳисобварағидан ўчирилган кундан олдинги кунгача ёзилади.

47. Банклар омонатчилар билан келишган ҳолда омонат бўйича фоизларни олдиндан тўлаб бериши мумкин. Агар омонатчи омонат суммасини муддатдан олдин олмоқчи бўлса ва омонатнинг ҳақиқатда сақланган муддатида ҳисобланган фо-

излар суммаси бўнак тариқасида олдиндан бериб юборилган суммадан кам бўлса, ўртадаги фарқ омонат суммасидан чегириб қолинади.

48. Талаб қилиб олингунча сақланадиган омонат омонатчининг талаби билан, шунингдек, муддати ва жамғарма омонатлар муддати тугаши билан қайтарилганда, шу пайтгача ёзилган ҳамма фоизлар тўланади.

49. Омонатчи жисмоний шахслар томонидан бир неча йиллар учун ҳисобланган фоизлар ёзилмаган омонат дафтарчаси тақдим қилинганда, бу фоизлар суммаси омонат дафтарчасида ҳар бир йил учун алоҳида ёзилади, омонат қолдиғи эса, охириги йил учун ҳисобланган фоизлар ёзувидан кейин фоизлар суммасини қўшган ҳолда сўз билан ёзилади.

7-боб. Омонат дафтарчаси

50. Омонат дафтарчаси банк томонидан омонат бўйича бажарилган операцияларни омонатчига ёзма равишда тасдиқловчи ва омонат бўйича олинган мажбуриятларни кафолатловчи ҳужжат ҳисобланади.

51. Омонат дафтарчаси муқовасига банкнинг тўлиқ номи ва логотипи (фирма белгиси), муқованинг ички томонига омонат дафтарчасининг серияси ва рақами, дафтарчанинг ички томони биринчи бетида омонат дафтарчасининг серияси ва рақами, банк филиалининг номи, унинг манзили (почта манзили), омонатчининг фамилияси, исми ва отасининг исми, 20 та белгили шахсий ҳисобварақ рақами, валюта тури, омонат тури (номи, йиллик фоизи, муддати ва бошқа шартлари), назоратчи, бош бухгалтер ва филиал раҳбарининг фамилияси, исми, отасининг исми, уларнинг имзоси ҳамда филиал муҳри ўрни учун жой кўрсатилиши лозим.

52. Омонат дафтарчасининг иккинчи ва кейинги варақларига омонат бўйича амалиётларни қайд этувчи жадвал туширилиши, унда «Сана» (йил, кун, ой), «Операция тури», «Кирим», «Чиқим», «Қолдиқ», «Фоизлар» ҳамда кассир, назоратчи, бош бухгалтер ва филиал раҳбари томонидан имзо қўйиш учун тегишли устунлар бўлиши шарт.

53. Омонат дафтарчасининг биринчи варағи иккинчи бетида «Омонатга дастлабки сумма _____ миқдори (рақам ва сўз билан)да қабул қилинди» деган ёзув ва иккинчи варағидан бошлаб ҳар бир варақнинг охирида «омонат дафтарчаси ёпилган / омонат қолдиғи янги «___» серия _____ рақамли омонат дафтарчасига ўтказилди» деган ёзув ҳамда назоратчининг фамилияси, исми ва отасининг исми, имзоси ва сана учун чизикли жой кўрсатилиши лозим.

54. Омонатнинг асосий шартларини ифодаловчи ёзувлар матни омонат дафтарчаси муқовасининг ички томонларига киритилиши ёки унга илова варағи сифатида жойлаштирилиши мумкин.

55. Агар омонат бўйича бажарилган операцияларда тартиб бузилиш ҳолатлари ўз тасдиғини топган бўлмаса, омонат тўғрисида омонат дафтарчасида кўрсатилган маълумотлар банк билан омонатчи ўртасида омонат бўйича ҳисоб-китобларни амалга ошириш учун асос бўлади.

56. Нақд пулсиз шаклда келиб тушган омонат тўлиқ олинганда ёки омонат дафтарчаси йўқолган ҳолда омонатни тўлиқ олиш истаги билдирилганда омонат дафтарчаси расмийлаштирилмайди.

57. Омонат ёпилган тақдирда, омонат дафтарчасини банк қайтариб олиши шарт. Омонат кассаларда омонатчилар омонат дафтарчаларини сақлашга қолдириши тақиқланади.

58. Омонат дафтарчасида бажарилган операциялар бўйича қайд этилган ёзувлар назоратчи ва кассир имзоси билан тасдиқланиши лозим. Омонатчи томонидан омонат дафтарчасига бирон-бир ёзув киритилиши тақиқланади.

Омонат бўйича операцияларни қайд этувчи жадвалнинг «Операция тури» устунида бажарилаётган операциянинг тури аниқ кўрсатилиши шарт. Масалан, нақд пулсиз, нақд, пластик карта орқали, фоизлар ва бошқалар.

Нақд пулда бажарилган операциялар тўғрисидаги барча қайдлар кассир имзоси билан тасдиқланиши шарт.

59. Банкларда тўлдирилмаган янги омонат дафтарчалари қатъий ҳисобда турувчи бланкалар ҳисобланади ва улар пул омборхонасида Тижорат банкларида касса ишларини ташкил этиш, инкассация ва қимматликларни ташишга доир Йўриқнома (рўйхат рақами 1831, 2008 йил 27 июнь) талабларига мувофиқ сақланиши лозим.

8-боб. Жисмоний шахсларнинг омонатлари бўйича операцияларни амалга оширишда юритиладиган ҳужжатлар

60. Омонат кассаларда омонат операцияларини бажаришда қуйидаги ҳужжатлар юритилади:

1) Шахсий ҳисобварақ варақчаси (мазкур Йўриқноманинг 1-илоvasи);

2) Кирим ордери (мазкур Йўриқноманинг 2-илоvasи);

3) Сўнгги назоратга хабарнома (мазкур Йўриқноманинг 3-илоvasи);

4) Тасдиқнома (мазкур Йўриқноманинг 4-илоvasи);

5) Чиқим ордери (мазкур Йўриқноманинг 5-илоvasи);

6) «Аҳоли омонатлари бўйича нақд пул маблағларининг берилишида омонатчиларнинг мурожаатларини қайд этиш дафтари» (мазкур Йўриқноманинг 6-илоvasи);

7) «Нақд пулсиз шаклда қабул қилинадиган омонатлар бўйича тузиладиган шартномаларни рўйхатга олиш дафтари» (мазкур Йўриқноманинг 7-илоvasи);

8) «Кун давомида ишлатилган қатъий ҳисобда турувчи бланкаларни ҳисобини юритиш жадвали» (мазкур Йўриқноманинг 8-илоvasи);

9) «Йўқолган омонат дафтарчалари бўйича аризаларни рўйхатга олиш дафтари» (мазкур Йўриқноманинг 9-илоvasи);

10) Операцион кундалик (мазкур Йўриқноманинг 10-илоvasи);

11) Операцион кундаликка илова (мазкур Йўриқноманинг 11-илоvasи);

12) Ишлатилган қатъий ҳисобда турувчи блан-

каларни ҳисобдан чиқариш ордери (мазкур Йўриқноманинг 12-илоvasи);

13) «Қатъий ҳисобда турувчи бланкаларнинг ҳаракатини ҳисобга олиш дафтари» (мазкур Йўриқноманинг 13-илоvasи);

14) «Омонат кассани кўриқлаш хизматига топшириш ва қабул қилиш дафтари» (мазкур Йўриқноманинг 14-илоvasи);

15) Омонат дафтарчаси (мазкур Йўриқноманинг 15-илоvasи).

61. Мазкур Йўриқноманинг 60-бандида назарда тутилган ҳужжатлар компьютернинг тегишли дастури орқали тўлдирилиши мумкин. Ушбу ҳужжатлар унда кўрсатилган шахслар томонидан шахсан имзоланиши шарт.

62. Мазкур Йўриқноманинг 60-бандида назарда тутилган дафтарлар (омонат дафтарчаси бундан мустасно) иловаларда келтирилган намунага мувофиқ бўлиши, қаттиқ муқова билан қопланган ва рақамланган, тикилган, варақлар сони ва дафтарни юритиш санаси кўрсатилган ҳолда банк филиали раҳбари, бош бухгалтери ва омонат бўлими маси бошлиғининг фамилияси, исми ва отасининг исми ёзилиши ҳамда уларнинг имзолари ва филиал муҳри билан тасдиқланган бўлиши керак.

63. Мазкур Йўриқноманинг 60-бандида назарда тутилган ҳужжатларнинг тўғри, тўлиқ ва сифатли тўлдирилиши учун банк филиали раҳбари, бош бухгалтери, Омонат бўлими бошлиғи, сўнгги ва якуний назоратчилар шахсан жавобгар ҳисобланади.

Улардаги ёзувлар тушунарли ва аниқ кўринадиган ҳолда ёзилиши лозим. Ёзувларда ҳеч қандай қисқартиришларга йўл қўйилмайди. Операцион кундалиқда омонатчининг исми ва отасининг исми бундан мустасно. Масалан: «қабул қилинди» деган сўзлар ўрнига «қаб. қил-ди» деган сўзлар, «Берилди» деган сўз ўрнига «Бер-ди» деган сўз каби.

64. Омонатлар бўйича юритиладиган ҳужжатларни (ордерлар бундан мустасно) расмийлаштиришда йўл қўйилган нотўғри ёзув уни ўқиш имконини берадиган даражада ўчирилиши ва ўчирилган нотўғри ёзув устидан (Шахсий ҳисобварақ варақчасида бўш жойида ёзилади) тўғри маълумотлар ёзилиши ва ёзувга тузатиш киритган ходим тузатиш санасини кўрсатиб, фамилияси, исми ва отасининг исмини ёзиб, уни имзолаши лозим.

65. Ордерларда ҳеч қандай тузатиш, ўчиришга йўл қўйилмайди. Ордерларда бирор-бир тузатиш мавжуд бўлса, улар бўйича операцияларни амалга ошириш тақиқланади.

66. Омонат дафтарчасида йўл қўйилган нотўғри ёзув устидан чизилади ва амалга ошириладиган операция кейинги бўш сатрда ёзилиши лозим. Тузатиш ҳақидаги ёзув назоратчи томонидан имзоланади ва омонат касса муҳри билан тасдиқланади.

67. Барча қўлда ёзиладиган ҳужжатларга ёзувлар фақат кўк ёки қора рангли, сиёҳли ёки шарикли ручкада амалга оширилади.

68. Мазкур Йўриқноманинг 60-бандида назарда тутилган ҳужжатларда (Шахсий ҳисобварақ варақ-

часи бундан мустасно) санани кўрсатишда ой номи сўз билан ёзилиши шарт.

69. Омонатчилар учун банк филиалларида (омонат кассаларида) «Омонатчилар бурчаги» ташкил этилиши лозим. Мазкур «Омонатчилар бурчаги»да мижозлар бевосита олиб фойдаланишлари учун қуйидагилар бўлиши шарт:

банкларда омонат операциялари бўйича Ўзбекистон Республикасининг қонунлари, Кодекслар, Президент қарорлари, фармонлари ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари ҳамда банк Бошқарувининг ички тартиб-қоидалари нусхалари ёки уларнинг тегишли қисмидан кўчирмалар;

омонат турлари (талаб қилиб олингунча сақланадиган, жамғарма ва муддатли) бўйича банк ички сиёсатида белгиланган маълумотлар, қабул қилинаётган омонатлар шартлари тўғрисида умумий маълумотлар (рўйхат, жадвал ва бошқа кўринишларда) ҳамда оммавий шартнома намуналари;

омонат операциялари бўйича яратилган интерактив хизмат турлари тўғрисида маълумот; ишонч телефонлари рўйхати;

банк тасарруфидаги бошқа омонат кассаларнинг жойлашиши (манзили ва телефон рақамлари) тўғрисида маълумот;

«Омонатчиларнинг шикоят ва таклифларини қайд этиш дафтари» ҳамда мазкур Йўриқноманинг 6-илоvasига мувофиқ «Аҳоли омонатлари бўйича нақд пул маблағларининг берилишида омонатчиларнинг мурожаатларини қайд этиш дафтари».

70. Омонатчилар томонидан тўлдириладиган ҳужжатларда омонатчининг фамилияси, исми ва отасининг исмини тузатишга рухсат этилмайди.

9-боб. Жисмоний шахслар омонатлари бўйича Шахсий ҳисобварақлар очиш, юритиш ва ёпиш

71. Банкларда жисмоний шахслар омонатларининг ҳисобини юритувчи шахсий ҳисобварақларни очиш ва ёпиш Ўзбекистон Республикаси банкларида очиладиган банк ҳисобварақлари тўғрисидаги Йўриқнома (рўйхат рақами 1948, 2009 йил 27 апрель) асосида амалга оширилади.

72. Жисмоний шахслар омонатларининг ҳисобини юритиш учун «Ўзбекистон Республикаси тижорат банкларида бухгалтерия ҳисоби ҳисобварақлар режаси»да (рўйхат рақами 773-17, 2004 йил 13 август) белгиланган ҳисобварақларда 20 та белгили шахсий ҳисобварақлар очилади. Жисмоний шахсларга очилган ҳисобварақлар белгиланган тартибда Банк депозиторлари миллий ахборот базасида рўйхатга олиниши шарт.

73. Шахсий ҳисобварақлар ҳар бир омонатга назоратчи томонидан алоҳида очилади. Икки ёки ундан ортиқ шахсларга битта шахсий ҳисобварақ очилишига йўл қўйилмайди.

Муддатли ва жамғарма омонатлар муддати тугаганидан сўнг, ушбу омонат шартномасининг муддати узайтирилган ҳолларда, мазкур омонатлар учун янги ҳисобварақлар очилмайди ва омонат ҳисоби олдинги ҳисобварақда давом эттирилади.

74. Шахсий ҳисобварақлар омонат ва унга ҳисобланган фоизлар тўлиқ тўлангандан кейин ёпилади. Ёпилган шахсий ҳисобварақлар рақамлари қайта тикланмайди ва бошқа шахсий ҳисобварақларни рақамлашда фойдаланилмайди.

Шартномада кўрсатилган муддат тугаганидан кейин ёки шартнома шартларида бошқа шартлар кўзда тутилмаган бўлса, муддатли ва жамғарма омонат маблағларини бошқа омонат ҳисобварақларига омонатчи ёки унинг ишончли вакилининг иштирокисиз ўтказиш тақиқланади.

75. Омонатчининг шахсий ҳисобварақ рақами унинг омонат дафтарчасида, шахсий ҳисобварақ варақчасида, Сўнгги назоратга хабарномада, Қирим ордерида ва Чиким ордерида кўрсатилиши шарт.

76. Шахсий ҳисобварақ омонатчиларга бир марталик операция учун омонат дафтарчаси бермаган ҳолда очилиши мумкин. Бунда банк омонати шартномасида ва омонатчи томонидан шахсий ҳисобварақ очиш учун ёзилган аризада «омонат дафтарчаси расмийлаштирилмаган ҳолда» деб кўрсатилиши лозим.

Пул маблағлари қонун ҳужжатларига мувофиқ нақд пулсиз шаклда омонатчининг шахсий ҳисобварақига келиб тушган ҳолларда, пул маблағлари аризада кўрсатилган ҳисобвараққа омонат дафтарчаси расмийлаштирилмаган ҳолда ўтказилади ёки нақд пулда тўлаб берилади.

77. Ҳар бир омонатга очилган шахсий ҳисобварақлар учун шахсий ҳисобварақ варақчалари тузилади.

78. Шахсий ҳисобварақ варақчасининг «Белгилар учун» сатрида омонат шартларида кўрсатилмаган бошқа ҳолатлар ҳамда қайдлар барча ҳолларда сана кўрсатилиб, омонатчи ва назоратчининг фамилияси, исми ва отасининг исми ёзилиб, уларнинг имзоси билан тасдиқланиши шарт.

Шахсий ҳисобварақ варақчасида омонат ва фоизларнинг ҳаракати бўйича барча ёзувлар назоратчи ва омонатчи имзоси билан тасдиқланиши лозим. Омонатчи иштирокисиз амалга оширилган операциялар тўғрисидаги қайдларга назоратчи томонидан омонатчининг кейинги ташрифида имзо қўйдирилади.

Агар омонатчи муддати тугаган, муддатли омонатини айнан шу омонатга қайтадан қўйиш (муддатини узайтириш) истагини билдирса, банк кассасида чиким ва қайта қирим амаллари бажарилмасдан, омонат суммаси ва унга ҳисобланган фоизлари (агар омонатчи фоизларни талаб қилмасдан омонат суммасига қўшмоқчи бўлса) билан бирга қайта расмийлаштирилади.

Бунда омонатчига янги омонат дафтарчаси расмийлаштирилмаслиги ва янги ҳисобварақ очилмаслиги мумкин. Ушбу ҳолатлар банк ва мижоз ўртасида тузиладиган омонат шартномасида қайд этиб ўтилиши лозим.

Муддати узайтирилган омонат тўғрисидаги қайдлар омонат дафтарчасининг навбатдаги қаторига киритилиши ва назоратчи имзоси ҳамда муҳри билан тасдиқланиши шарт.

Мазкур қайдлар шахсий ҳисобварақ варақчасининг навбатдаги қаторига киритилади ҳамда

омонатчи ва назоратчининг имзолари билан тасдиқланади.

79. Шахсий ҳисобварақ варақчалари картотекага аввал омонат турлари («талаб қилиб олингунча сақланадиган», «муддатли», «жамғарма») бўйича, сўнгга ҳар бир омонат номи ва шахсий ҳисобварақ варақчасига ўрнатилган тартиб рақамининг ўсиб бориш тартибида жойлаштирилади.

80. Шахсий ҳисобварақ варақчаси тўлганда, янги қўшимча шахсий ҳисобварақ варақчаси тузилади ва тўлган шахсий ҳисобварақ варақчасидаги зарур маълумотлар, омонат дафтарчасининг серия ва рақами, омонат қолдиғи ва фоизлари янги қўшимча шахсий ҳисобварақ варақчасига ўтказилади. Тўлган шахсий ҳисобварақ варақчасида назоратчи янги варақчанинг серия ва рақамини кўрсатади ҳамда имзо қўяди.

81. Янги шахсий ҳисобварақ варақчасида омонатчининг имзо намунаси учун жой чизиб қўйилади. Назоратчи очилган янги қўшимча шахсий ҳисобварақ варақчасини имзолайди.

82. Шахсий ҳисобварақлар бўйича барча очилган янги қўшимча шахсий ҳисобварақ варақчаларининг юқори ўнг бурчагига шахсий ҳисобварақ варақчасининг тартиб рақами қўйилади.

83. Картотекада бошланғич маблағ топширилганда очилган биринчи шахсий ҳисобварақ варақчаси билан биргаликда қўшимча очилган барча шахсий ҳисобварақ варақчалари ҳам сақланади.

84. Омонат кассасида ёпилган омонат ҳисобварақлари бўйича шахсий ҳисобварақ варақчалари ва омонат дафтарчалари чиким ҳужжатида илова қилинган ҳолда кунлик ҳисобот таркибида омонат бўлинмасига юборилади.

85. Омонат кассаси ёпилганда, мазкур омонат кассаси омонатчиларнинг шахсий ҳисобварақ варақчалари буйруқда кўрсатилган бошқа омонат кассасига ўтказилади.

86. Омонат бўлинмаси бошлиғи ва сўнгги назоратчи ҳар ой якуни бўйича филиалнинг барча омонат кассаларидаги «ҳаракатсиз омонатлар» мақомига мос бўлган шахсий ҳисобварақларни саралаб чиқади ва уларнинг рўйхатини тузади.

87. Омонат бўлинмаси томонидан:

1) ҳаракатсиз омонат ҳисобварақлари бўйича операциялар бажарилмаслиги учун омонатчи келгунга қадар дастурда омонат бўлинмаси томонидан тақиқ қўйилади;

2) барча ҳаракатсиз омонат ҳисобварақлари дастурий таъминотда алоҳида гуруҳ сифатида жамланади ҳамда банкнинг марказий омонат кассаси ёки бош банкда фаолият юритувчи назоратчига бириктирилади.

88. Ҳар ой якуни бўйича Омонат бўлинмаси томонидан берилган рўйхатга асосан банкнинг барча жамғарма кассалари ўзларидаги «ҳаракатсиз омонатлар» бўйича бирламчи ҳужжатларни бириктирилган назоратчига топширади.

89. Банк ва унинг филиалларида «ҳаракатсиз омонатлар» ҳисобварақлари бўйича чиким операцияларини бажариш тақиқланади.

90. Ҳаракатсиз омонатлар бўйича операцияларни амалга ошириш омонатчи томонидан тўлиқ ёки қисман талаб қилинганда, банк бошқарувчиси но-

мига ҳаракатсиз омонат ҳисобварағини тиклаш бўйича ёзма ариза тақдим қилинади.

Ҳаракатсиз омонат ҳисобварағи бўйича барча операциялар омонатчи ёки унинг қонуний вакилининг шахсини тасдиқловчи ҳужжати текширилган ҳолда аризасига асосан амалга оширилади.

91. Жисмоний шахсларнинг шахсий ҳисобварақлардаги омонатларини (ҳаракатсиз омонатларни) суд органлари ажримига, тергов ва суриштирув органлари ҳамда суд ижрочиларининг қарорларига асосан хатлаш мумкин.

92. Келиб тушган ажрим ёки қарорнинг тўғрилиги (ёзилган санаси, масъул шахслар имзолари ва бошқа реквизитларнинг мавжудлиги ва тегишли органларнинг муҳри аниқ туширилганлиги) банк филиали раҳбари ва бош бухгалтери томонидан текширилиб, ажрим ёки қарорда кўрсатилган омонатни хатлаш ҳақида омонат қўйилган омонат кассага ҳужжат нусхасини илова қилган ҳолда дарҳол кўрсатма жўнатилади.

93. Назоратчи банк филиали раҳбари ва бош бухгалтернинг кўрсатмасини олгандан сўнг, дарҳол ўз имзоси билан шахсий ҳисобварақ варақчасида охириги операциялар ёзувидан кейин ва Сўнгги назоратга хабарномада қайси ҳужжатга асосан омонат хатланганлиги тўғрисида ёзув киритади.

94. Омонатни хатлаш бекор қилинганда, банк филиали раҳбари ва бош бухгалтери хатлаш бекор қилинганлиги ҳақидаги ҳужжатни текшириб (ёзилган санаси, масъул шахслар имзолари ва бошқа реквизитларнинг мавжудлиги ва тегишли органларнинг муҳри аниқ туширилганлигини), ўз имзолари билан тасдиқлайдилар. Хатлаш бекор қилинганлиги ҳақидаги ҳужжат нусхаси дарҳол шахсий ҳисобварақ очилган омонат кассага жўнатилади.

95. Назоратчи омонатни хатлаш бекор қилинганлиги ҳақидаги ҳужжат нусхасини олгач, шу куннинг ўзида шахсий ҳисобварақ варақчасига ва Сўнгги назоратга хабарномага хатлаш бекор қилинганлиги ҳақида ёзув киритади ва хатлаш бекор қилинганлиги ҳақидаги ҳужжат нусхасини ва Сўнгги назоратга хабарномани кунлик ҳисобот таркибида банк филиалига жўнатади.

10-боб. Жисмоний шахслардан маблағларни омонатга қабул қилиш

96. Омонатчидан бошланғич маблағни қабул қилишдан олдин, назоратчи омонатчини омонат шартлари билан таништириши шарт.

97. Омонатчи омонат шартларига рози бўлган тақдирда назоратчига омонат ҳисобварағи очиш бўйича тегишли ҳужжатларни тақдим этади. Назоратчи тақдим қилинган ҳужжатлар асосида омонат ҳисобварағини очади ҳамда Кириш ордери ва Тасдиқнома расмийлаштиради.

98. Кириш ордери тўғри тўлдирилганлигига ишонч ҳосил қилингандан сўнг, омонатчи ёки унинг вакилидан омонатни қабул қилиш учун Кириш ордери ва Тасдиқномани кассирга беради.

99. Кассир омонат суммасини санаб олади ва Кириш ордерида кўрсатилган сумма билан солиштирилади ҳамда суммалар мос келганда Кириш ор-

дерини имзолайди. Тасдиқномада омонат қўйилган вақтни аниқ кўрсатади, имзо ва муҳр қўйиб назоратчига қайтаради.

100. Тасдиқнома омонатга қўйиладиган маблағларни банк кассасига қабул қилинганлигини тасдиқловчи ҳужжат ҳисобланади. Тасдиқнома назоратчи ва кассир томонидан имзоланади ҳамда омонат кассасининг муҳри билан тасдиқланиб, омонатчига берилади.

101. Назоратчи Тасдиқнома асосида компьютер дастурига бошланғич омонат суммасини киритади ва Шахсий ҳисобварақ варақчасини белгиланган тартибда расмийлаштиради.

102. Омонатчи шахсий ҳисобварақ варақчасининг «омонатчи» сатрига ўз имзосини қўяди. Ушбу имзо омонатчининг имзо намунаси бўлиб ҳисобланади.

103. Назоратчи омонатчининг имзо намунасини омонатчининг шахсини тасдиқловчи ҳужжатдаги имзо билан солиштириши шарт.

104. Кириш операцияси якунланиб, бухгалтерия ўтказмалари бажарилганидан сўнг, назоратчи томонидан омонат дафтарчаси расмийлаштирилади ва имзолаш учун кассирга берилади.

105. Банк омонати шартномаси назоратчи томонидан икки нусхада бир хил рақамланади ва унда омонатчига бериладиган омонат дафтарчаси рақами кўрсатилади.

Банк омонати шартномасига омонатчининг фамилияси, исми ва отасининг исми ўз қўли билан ёзилиши ва имзоланиши лозим.

106. Кассир томонидан омонат дафтарчаси имзоланади ва омонат кассаси муҳри қўйилиб омонатчига берилади.

107. Омонатга қўшимча маблағлар қабул қилишда омонатчи назоратчига омонат дафтарчасини ва шахсини тасдиқловчи ҳужжатни тақдим қилиши шарт.

Бунда, Ўйриқноманинг 97 – 101-бандларига мувофиқ, Кириш ордери ва Тасдиқнома расмийлаштирилади ҳамда олдин расмийлаштирилган омонат дафтарчасида ва шахсий ҳисобварақ варақчасида қўшимча ёзувлар киритилади.

108. Банкдан ташқари омонат кассалари иш вақти тугагандан сўнг барча ҳужжатлар, пул ва бошқа қимматликларни шу куннинг ўзида инкассация хизмати орқали банк филиалига етказиб беришлари шарт.

Омонат дафтарчаси ва тасдиқнома тўлиқ расмийлаштирилиб, имзолангандан сўнг улардан нусха олинади ва сўнгги назоратга тақдим этилади.

109. Омонат бўлинмасининг сўнгги назоратчисини томонидан омонат кассаларининг ҳужжатлари назоратдан ўтказилади ҳамда нақд пуллар шу куннинг ўзида айланма кассага кириш қилинади.

110. Омонат дафтарчаси очилганда ва ёпилганда кассир, назоратчи, бош бухгалтер ва филиал раҳбари томонидан имзоланади. Омонат дафтарчасида қайд этиладиган бошқа кириш ва чиқим операциялари назоратчи ва кассир томонидан имзоланади.

111. Агар омонатчи вояга етмаган бўлса, шахсий ҳисобварақ варақчасининг «туғилган йили»

сатрида омонатчининг туғилган йили, куни ва оий тўлиқ кўрсатилади. Ушбу маълумотлар Сўнгги назоратга хабарномага ҳам ёзилади.

112. Бошланғич маблағ омонатчининг вакилидан қабул қилинган ҳолларда, шахсий ҳисобварақ варақчасининг биринчи (бўш) устунида ва Кириш ордерида (чап томонида) «омонатни қўйган шахс имзоси» сатри олдида ва Сўнгги назоратга хабарномага «Омонатни киритди» деб ёзилади ва вакилнинг фамилияси, исми ва отасининг исми ёзилади.

113. Бошланғич маблағ омонатчининг вакилидан қабул қилинган ҳолларда, омонатчи омонат кассага келганда Сўнгги назоратга хабарномани тўлдиради ва шахсий ҳисобварақ варақчасига имзосини қўяди.

114. Назоратчи Сўнгги назоратга хабарномадаги омонатчининг имзосини омонатчининг шахсини тасдиқловчи ҳужжатидаги имзо билан солиштиради, санани қўяди ва имзолайди.

115. Ўн тўрт ёшга тўлмаган вояга етмаган шахс номига қўйилган омонат бўйича шахсий ҳисобварақ варақчаси ва Сўнгги назоратга хабарномага назоратчи «Омонатни ота-она рухсати билан бошқариш», «Омонатни фарзандликка олувчилар рухсати билан бошқариш» ёки «Омонатни васий рухсати билан бошқариш» деган ёзувни киритади ва имзолайди. Бунда шахсий ҳисобварақ варақчасининг «омонатчи» сатрига ва Сўнгги назоратга хабарномага омонатчи фақат ўн тўрт ёшга тўлгандан кейин имзо қўяди.

116. Ўн тўрт ёшга тўлмаган вояга етмаган шахс номига қўйилган омонат бўйича омонатчининг ота-онаси, фарзандликка олувчиси ёки васийси Сўнгги назоратга хабарномага ўн тўрт ёшга тўлмаган вояга етмаган шахснинг туғилган йили, оий ва куни, омонатчининг ота-онаси, фарзандликка олувчиси ёки васийси эканлигини тасдиқловчи ҳужжат маълумотларини ёзиб, имзолайди ҳамда шахсий ҳисобварақ варақчасининг «омонатчи» сатрига имзо қўяди.

Назоратчи томонидан ўн тўрт ёшга тўлмаган вояга етмаган шахснинг ота-онаси, фарзандликка олувчиси ёки васийсининг имзоси уларнинг шахсини тасдиқловчи ҳужжатдаги имзо билан таққосланади ҳамда тақдим этилган ҳужжатларга асосан ҳақиқатан ҳам омонатчининг ота-онаси, фарзандликка олувчиси ёки васийси эканлиги текширилади.

117. Омонат дафтарчаси ва шахсий ҳисобварақ варақчасидаги омонат қолдиғи бўйича фарқ бўлган ҳолларда (нақд пулсиз ҳисоб-китоблар бўйича омонат кириш қилинган суммадаги фарқдан ташқари) бу ҳақда назоратчи омонат бўлинмаси бошлиғига хабар беради. Омонат бўйича навбатдаги операция фарқ сабаблари аниқланиб, бар-тараф этилгандан кейин амалга оширилади.

11-боб. Жисмоний шахсларга омонатни бериш

118. Омонатчи ўз омонатини тўлиқ ёки қисман қайтариб олиш учун Чиқим ордерини тўлдириб, омонат дафтарчаси (омонат дафтарчаси берилмаган ёки омонат дафтарчаси йўқолган ҳоллар

бундан мустасно) ва шахсини тасдиқловчи ҳужжат билан бирга назоратчига тақдим қилади.

119. Назоратчи омонатни беришда қуйидагиларни амалга оширади:

1) Шахсини тасдиқловчи ҳужжат асосида омонатчининг шахси ва омонат дафтарчаси унга тегишли эканлигини аниқлайди;

2) Шахснинг тасдиқловчи ҳужжат ва омонат дафтарчасидаги маълумотларни шахсий ҳисобварақ варақчасидаги маълумотлар билан солиштиради;

3) Чиқим ордери тўғри тўлдирилганлигини текширади ва ундаги имзони шахсий ҳисобварақ варақчасидаги имзо намунаси билан солиштиради;

4) Шахсий ҳисобварақ варақчасига ва Чиқим ордерида операция санаси, берилган сумма, операциядан кейинги омонат қолдиғи, ҳисобланган фоизлар суммаси ва операциядан кейинги фоизлар қолдиғини киритади ва имзолайди;

5) Омонат дафтарчасига операция бўйича амалга оширилган санани кўрсатади, берилган суммани рақам билан, омонат қолдиғини рақам ва сўз билан ёзади;

6) Омонат дафтарчаси ва Чиқим ордерини кассирга беради.

120. Кассир омонатни беришда қуйидагиларни амалга оширади:

1) Назоратчидан қабул қилинган ҳужжатлар бўйича бериладиган суммани тайёрлайди;

2) Омонатчининг шахсини тасдиқловчи ҳужжат бўйича Чиқим ордери тўғри расмийлаштирилганлиги ва омонат дафтарчасига киритилган операция бўйича ёзувлар тўғрилигини текширади ва уларни имзолайди;

3) Пул, омонат дафтарчаси (омонат қисман олинганда) ва шахснинг тасдиқловчи ҳужжатни қайтариб беради.

121. Назоратчи зарур ҳолларда омонатчидан ёки у ваколат берган шахсдан Чиқим ордерининг орқа томонига такроран имзо қўйишини талаб қилиш ҳуқуқига эга.

122. Омонат кассаларда омонатчилар омонатларининг ўз вақтида берилишини таъминлаш мақсадида «Аҳоли омонатлари бўйича нақд пул маблағларининг берилишида омонатчиларнинг мурожаатларини қайд этиш дафтари» юритилади.

123. Омонатчи омонатини ишончли вакили орқали тасарруф этиши мумкин. Бунда омонатчи вакилига белгиланган тартибда ишончнома расмийлаштириши шарт.

124. Ишончнома уч йил муддатгача берилади. Агар ишончномада амал қилиш муддати кўрсатилмаган бўлса, у ҳолда ишончнома берилган кундан бошлаб бир йил давомида ўз кучини сақлайди.

125. Ишончнома бўйича омонатни беришда назоратчи ишончнома тўғри расмийлаштирилганлигини, амал қилиш муддати тугамаганлигини ва омонатчининг ишончномадаги имзосини шахсий ҳисобварақ варақчасидаги имзо намунаси билан солиштиради.

126. Назоратчи ишончли вакилдан шахсини тасдиқловчи ҳужжатини талаб этади ва Чиқим ордеридаги имзо намунасини тақдим этилган шахснинг тасдиқловчи ҳужжатдаги имзоси билан солиштиради.

127. Омонат кассага ишончнома асл нусхаси тақдим этилади ва назоратчи томонидан ишончномадан икки нусха (ишончнома бир марталик омонат операцияси бўйича берилганда, бир нусха) олинади. Ишончноманинг биринчи нусхаси (ишончнома бир марталик омонат операцияси бўйича берилганда, асл нусхаси) кунлик ҳисобот таркибида сўнги назорат учун омонат бўлинмасига берилади ва картотекада сақланади. Ишончноманинг иккинчи нусхаси ишончнома берган омонатчининг шахсий ҳисобварақ варақчасига тикилади ва омонат кассада қолади.

128. Омонатчи ишончномани исталган вақтда бекор қилиш ҳуқуқига эга. Ишончнома бекор бўлганлиги ҳақида омонатчи (унинг ҳуқуқий ворислари) омонатдан фойдаланиш учун ишончнома берилган омонат бўйича шахсий ҳисобварақ очилган банк ёки унинг филиалига ёзма равишда маълум қилиши шарт.

129. Ишончнома бекор бўлган ва бу ҳақда омонатчи (унинг ҳуқуқий ворислари) томонидан ўз вақтида банкка ёки унинг филиалига ёзма равишда хабар берилмаган ҳолларда, ишончнома бўйича берилган омонат учун банк жавобгар ҳисобланмайди.

130. Ўн олти ёшга тўлмаган омонатчининг шахсини тасдиқлаш учун туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномага қўшимча равишда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ёки хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати томонидан ушбу вояга етмаган шахснинг расми елимлаб ёпиштирилган маълумотнома талаб этилади. Ушбу маълумотномадаги расм ҳам фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ёки хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати муҳри (муҳр мавжуд бўлган тақдирда) билан тасдиқланади.

131. Омонат меросхўрга омонат дафтарчаси (омонат дафтарчаси берилмаган ёки омонат дафтарчаси йўқолган ҳоллар бундан мустасно), меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисидаги гувоҳнома ёки унинг нотариал тасдиқланган нусхаси ҳамда шахсини тасдиқловчи ҳужжат тақдим қилинганда берилади.

132. Меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисидаги гувоҳнома асосида омонатдаги пул суммаси номига ўтган шахс томонидан вафот этган омонатчининг омонат дафтарчаси тақдим қилинмаганда, омонат бўлинмаси сўнги назоратчи маълумотлари бўйича омонатчининг омонат маблағлари қолдиқлари текширилгандан сўнг, омонат берилади.

133. Меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисидаги гувоҳнома асосида меросхўрларга омонатнинг тегишли қисми берилганда, омонатчининг шахсий ҳисобварақ варақчасида омонатнинг тегишли қисмини олган шахс маълумотлари ёзиб қўйилади.

134. Меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисидаги гувоҳнома асосида омонат берилаётганда назоратчи меросхўрнинг шахсини тасдиқловчи ҳужжат маълумотларини гувоҳнома билан солиштиради ҳамда меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисидаги гувоҳномани ёки унинг нотариал тасдиқланган нусхасини олиб қолади.

135. Фуқаролик кодексининг 1157-моддасига мувофиқ, вафот этган омонатчининг қонун бўйича ҳам, васиятнома бўйича ҳам меросхўрлари бўлма-

са ёки меросхўрлардан ҳеч қайсиси ворислик ҳуқуқига эга бўлмаса ёхуд уларнинг ҳаммаси меросдан воз кечган бўлса, мерос омонати эгасиз деб ҳисобланади.

Мерос омонати мерос очилган жойдаги маҳаллий давлат ҳокимияти органи ёки фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг аризаси бўйича мерос очилган кундан эътиборан уч йил ўтгандан сўнг суднинг қарори асосида эгасиз деб топилади.

Эгасиз омонат у турган жойдаги фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи мулкига ўтади, бу орган омонатдан воз кечган тақдирда, давлат фойдасига ўтади.

136. Банк омонати шартномасида биринчи талаб билан бериш бўйича бошқа шартлар белгиланмаган бўлса, дастлабки омонатни қабул қилган банк филиали қаерда жойлашганлигидан қатъи назар, шу банкнинг барча филиаллари томонидан талаб қилиб олингунча, муддати тугаган жамғарма ва муддатли омонатлардаги нақд пул маблағлари омонатчининг биринчи талабига кўра чекланмаган тарзда берилади.

Бунда омонатчи тегишли филиал раҳбари номига ёзма равишда ариза билан мурожаат қилади. Аризада омонат қайси банк филиалига қўйилганлиги, унинг суммаси, омонат тури, муддати ва фоизлари кўрсатилади ҳамда олинadиган омонат суммасининг миқдори қайд этилади.

137. Ариза филиал раҳбари томонидан дарҳол кўриб чиқилиб, аризага ўз резолюциясини қўйган ҳолда ижро учун омонат бўлинмасига берилади. Омонатчининг аризасига мувофиқ назоратчи шахсни тасдиқловчи ҳужжатни ва омонат дафтарчасининг ички томони биринчи бетида қайд қилинган маълумотларнинг мавжудлигини текширади ҳамда уларни омонат очилган банкдан электрон почта орқали олинган омонатчининг шахсий ҳисобварақ варақчаси ва шахсини тасдиқловчи ҳужжат билан солиштиради. Бунда ҳужжатларни тузиш учун назоратчи шахсни тасдиқловчи ҳужжатнинг нусхасини олади ва у омонатчининг шахсий ҳисобварақ варақчаси билан ҳисобварақ тўлиқ ёпилгунга қадар сақланади.

138. Омонатчи Чиким ордерларини тўлдириб, назоратчига беради, назоратчи Чиким ордерларига киритилган ҳамма маълумотларни омонатчининг шахсини тасдиқловчи ҳужжати билан солиштиради ҳамда пул маблағлари миқдорини текширади.

Назоратчи киритилган маълумотларни электрон ахборот канали орқали омонат очилган банк томонидан етказилган омонатчининг шахсий ҳисобварақ варақчаси билан мос келишини солиштиради ҳамда омонатчининг шахсий ҳисобварағида маблағ борлиги тасдиқлангандан сўнг Чиким ордерини имзолаб, омонат дафтарчасига ёзув киритади ва кассирга беради.

Назоратчи омонат очилган банк томонидан электрон почта манзили орқали етказилган шахсий ҳисобварақ варақчасининг бўш қаторига чиким ҳақидаги ёзувни киритади ва уни омонатчи, бош бухгалтер ва банкнинг ваколатли раҳбари имзолайди.

139. Кассир Чиким ордерида ва аризада кўрсатилган суммаларни таққослаб, тўғрилигига ишонч ҳосил қилгач ҳамда шахсни тасдиқловчи ҳужжатни тақдим қилган тақдирда тегишли маблағни омонатчига беради ва бир вақтнинг ўзида Чиким ордерида Омонатчидан маблағларни олганлиги тўғрисида имзо қўйдиради.

140. Омонатчига омонат маблағини берган банк Чиким ордери ва шахсий ҳисобварақ варақчасини электрон почта манзили орқали шахсий ҳисобварақ варақчаси очилган банкка юборади.

Шахсий ҳисобварақ варақчаси очилган банк Чиким ордери ва шахсий ҳисобварақ варақчасини қоғозга чиқариб, уларни омонатчининг асосий шахсий ҳисобварақ варақчасига қўшиб қўяди ҳамда чиким операциясини қайд қилиб, омонатни берган банкнинг номини кўрсатади.

141. Омонат суммаси ва унга ҳисобланган фоизлар тўлиғича омонатчига берилган ҳолларда, омонат дафтарчаси омонат маблағини берган банк филиалида қолиши лозим.

12-боб. Омонатчи жисмоний шахсларнинг шахсий ҳисобварақлари бўйича омонатларни нақд пулсиз шаклда кирим ва чиким қилиш операциялари

142. Жисмоний шахсларнинг шахсий ҳисобварақларга нақд пулсиз шаклда омонат кирим қилинишига истак билдирган жисмоний шахслар банк филиалида мазкур йўриқноманинг 71-72 бандларида белгиланган тартибда омонат ҳисобварақлари очишлари шарт.

Банкларда жисмоний шахсларнинг шахсий ҳисобварақларига нақд пулсиз шаклда маблағларнинг кирим қилиниши қонун ҳужжатларига мувофиқ шартнома асосида амалга оширилади.

Шартномалар омонат ҳисобварағини юритувчи тижорат банки ва шахсий ҳисобвараққа маблағ ўтказувчи юридик шахс ёки жисмоний шахс ўртасида тузилади.

143. Жисмоний шахсларнинг шахсий ҳисобварақларига нақд пулсиз шаклда маблағларни кирим қилиш тўғрисида тузилган шартномалар омонат бўлинмасидаги «Нақд пулсиз шаклда қабул қилинадиган омонатлар бўйича тузиладиган шартномаларни рўйхатга олиш дафтари»да қайд этилади.

144. Юридик шахслар банк билан тузилган умумий шартномалар асосида бир ёки бир нечта жисмоний шахсларнинг шахсий ҳисобварақларига қонунда белгиланган тўловларни (иш ҳақи, унга тенглаштирилган тўловлар ва бошқалар) ўтказиши мумкин.

145. Юридик шахс ходимларининг иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловларни омонат ҳисобварақларига ўтказиш учун мазкур юридик шахс ходимлари томонидан банк филиалида белгиланган тартибда шахсий ҳисобварақлар очилган бўлиши лозим.

146. Юридик шахс томонидан ходимларининг иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловлар суммаси тўлов топшириқномаси асосида ўтказилади ва ушбу тўлов топшириқномаси нусхаси омонатчилар рўйхати билан бирга омонат бўлинма-

сига тақдим қилинади. Тўлов топшириқномасининг «тўловлар мақсади» сатрида банк филиали билан юридик шахс ўртасида тузилган шартнома рақами ва санаси кўрсатилиши шарт.

147. Омонатчининг шахсий ҳисобварағига нақд пулсиз шаклда кирим қилинган омонат, омонатчининг ёзма розилигисиз уни ўтказган юридик шахсга қайтарилиши мумкин эмас.

148. Жисмоний шахсларнинг шахсий ҳисобварақларига нақд пулсиз шаклда келиб тушган омонатлар бўйича омонат дафтарчаси омонатчилар омонат кассага келганда расмийлаштирилади (бир марталик операциялар бундан мустасно).

149. Омонатчиларнинг шахсий ҳисобварақларидаги омонатларини бошқа ҳисобварақларга ўтказиш, уларнинг ёзма топшириғи асосида тўлдирилган мемориал ордерлар орқали амалга оширилади.

150. Назоратчи мемориал ордердаги маълумотларни шахсий ҳисобварақ варақчаси ва омонат дафтарчасидаги маълумотлар билан солиштириб, омонат дафтарчасига ва шахсий ҳисобварақ варақчасининг биринчи (бўш) устунига «_____га (фамилияси, исми ва отасининг исми) №_____ ҳисобварағига ўтказилди» деган ёзувни киритиб, чиким операциясини ёзади.

151. Пенсия ва ижтимоий нафақа тўловларини жисмоний шахсларнинг шахсий ҳисобварақларига ўтказиш мазкур йўриқноманинг 142-148-бандларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

152. Ўзбекистон Республикасининг «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонунининг 5-моддасига мувофиқ ижро этилиши лозим бўлган суд ҳужжатлари ва бошқа органларнинг ҳужжатлари асосида омонатчининг шахсий ҳисобварағидан маблағларни ҳисобдан чиқариш банк филиали раҳбари ва бош бухгалтери томонидан имзоланган ва банк филиали муҳри туширилган мемориал ордер асосида амалга оширилади. Мемориал ордерга ижро ҳужжатлари илова қилиниши ва унинг «тўлов мақсади» сатрида ижро ҳужжатларининг сана ва рақамлари кўрсатилиши шарт.

153. Мемориал ордернинг асл нусхаси кунлик бухгалтерия ҳужжатларига, унинг нусхаси ва ижро ҳужжатлари нусхалари омонатлар бўйича кунлик ҳисоботга тикилади ва бу маълумотлар омонатчининг шахсий ҳисобварақ варақчасининг «Белгилар учун» сатрида қайд қилинади.

154. Юридик шахс фойдасига васият қилинган омонат маблағ юридик шахснинг ҳисобварағига нақд пулсиз шаклда пул ўтказиш йўли билан ўтказиб берилади. Бунда юридик шахснинг вакили омонат дафтарчаси (омонат дафтарчаси берилмаган ёки омонат дафтарчаси йўқолган ҳоллар бундан мустасно), меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисидаги гувоҳнома ёки унинг нотариал тасдиқланган нусхасини ва юридик шахс раҳбари ва бош бухгалтер томонидан имзоланган ва муҳри (муҳр мавжуд бўлган тақдирда) билан тасдиқланган васият қилинган омонатни ўтказиш тўғрисида ва тегишли маълумотлар (юридик шахснинг ҳисобварағи, банк филиали номи ва коди, омонат очилган банк филиали) кўрсатилган хатни тақдим қилиши шарт.

(Давоми келгуси сонда).

ТАҲЛIL

Ўзбекистонда кичик бизнеснинг ривожланиши 2015 йилнинг январь-июнь ойларида

ЯИМда кичик бизнес улуши динамикаси

Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг маълумотларига кўра, 2015 йил I ярмида ЯИМда кичик бизнес улуши 44,7 фоизга етиб, 2014 йил I ярмидаги кўрсаткич (43,9 фоиз) билан солиштирганда 0,8 фоизли бандга ошди. ЯИМ ишлаб чиқаришда кичик бизнес улуши изчил ўсиб бормоқда: агар 2010 йил биринчи ярмида у 41,1 фоизга тенг бўлган бўлса, кўриб чиқилаётган даврда у 44,7 фоизгача ўсди. Мазкур ижобий тамойил ЯИМ ўсиши билан бирга юз бермоқда, жорий йилнинг биринчи ярмидаги ЯИМ ҳажми 2010 йил биринчи ярмидаги ҳажмдан 47,3 фоиз кўпдир.

Иқтисодиёт соҳаларидаги кичик бизнес

ЯИМда кичик бизнес улушининг ўсишини иқтисодиёт соҳаларида унинг улуши ўсиши тақозо этди. Хусусан, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришда кичик бизнес улуши 31,4 фоизгача (2014 йил I ярмида – 28,9 фоиз), пуллик хизматларда – 47,6 фоизгача (45,2 фоиз), чакана товар айланмасида – 86,3 фоизгача (85,9 фоиз) ўсди.

Минтақалар ЯИМ ишлаб чиқаришида кичик бизнеснинг улуши

Республикамизнинг барча минтақаларида ялпи минтақавий маҳсулот (ЯИМ) ишлаб чиқаришда кичик бизнеснинг улуши ўсди. 2015 йил биринчи ярми якунларига кўра, кичик бизнеснинг энг катта улуши – 71,9 фоиз Самарқанд вилоятида кузатилди (2014 йилнинг шу даврида 71,2 фоиз).

1-диаграмма.

Минтақалар ЯИМ ишлаб чиқаришида кичик бизнес улуши, умумий ҳажмга кўра фоизда

Кичик бизнесда банд бўлганлар сони

2015 йилнинг I ярмида кичик бизнесда банд бўлган аҳоли сони 10,0 млн. кишини ёки республика иқтисодиётида банд бўлган барча шахсларнинг 77,2 фоизини ташкил этди. Мазкур кўрсаткич ўтган йилги кўрсаткичдан 286,5 мингга кўп (биринчи ярим йилликда кичик бизнесда банд бўлганлар сони – 9,7 млн. киши).

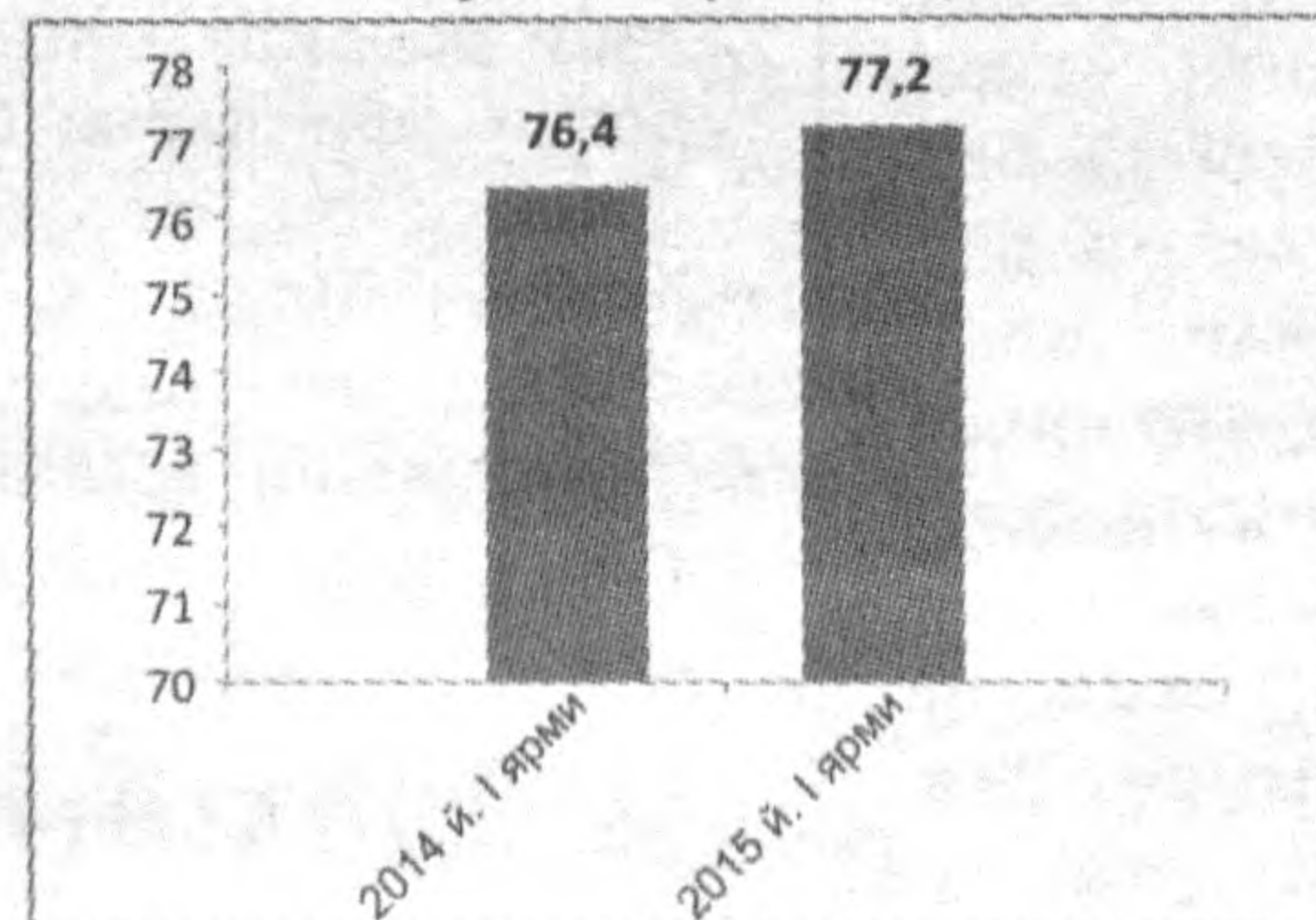
Умуман олганда, ишбилармонлик

муҳитини шакллантириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва ривожланишини янада рағбатлантириш бўйича амалга оширилаётган чора-тадбирлар жорий йилнинг биринчи ярмида 15,2 мингта янги кичик бизнес субъекти (2014 йилнинг шу давридагидан 6,3 фоиз кўп) барпо этилишига имкон берди. Кичик бизнес субъектларининг энг кўп сони саноат ва бошқа ишлаб чиқариш соҳалари (умумий миқдорнинг 36,5 фоизи), қурилиш (11,5 фоиз), шунингдек, савдо ва умумий овқатланиш (29,8 фоиз) соҳасида яратилди.

Кичик бизнес соҳасида ишловчи 10,0 млн. кишидан 2,1 млн. нафардан ортиги кичик корхона ва микрофирмаларда, қарийб 7,9 млн. киши эса – якка тартибдаги тадбиркорлик соҳасида ишламоқда.

2-диаграмма.

Кичик бизнесда бандлик улуши, иқтисодиётдаги умумий бандлик бўйича фоизда

Кичик бизнес ва ташқи савдо

2015 йил январь-июнь ойларида кичик бизнес экспорти ҳажми 1 718,6 млн. АҚШ долларини ташкил этди ва республика экспорти умумий ҳажмида унинг улуши 27,0 фоизгача ўсди (2014 йил биринчи ярмида 22,2 фоиз). Кичик бизнес импорти ҳажми 2 759,2 млн. АҚШ долларини ва унинг улуши 44,0 фоизни ташкил этди (2014 йилнинг шу даврида 45,9 фоиз).

Кичик бизнес субъектларига ўз маҳсулотини ташқи бозорларга олиб чиқишда ёрдам кўрсатиш мақсадида йил бошидан бери Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ҳузуридаги Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари экспортини қўллаб-қувватлаш жамғармаси томонидан 416 та тадбиркорлик субъектига 512 млн. АҚШ долларига тенг суммадаги маҳсулотларини экспорт қилишда ёрдам кўрсатилди. Бундан ташқари, 38 та тадбиркорлик субъектига 406 млн. сўм миқдорида молиявий ёрдам тақдим этилиб, хорижий харидорларни излашда ва умумий суммаси 5,6 млн. АҚШ долларини ташкил этувчи экспорт шартномаларини тузишда ёрдам кўрсатилди.

Жорий йилнинг биринчи ярми давомида «Ўзтадбиркорэкспорт» иқтисослаштирилган ташқи савдо компанияси орқали кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари 485 млн. АҚШ доллари суммасидаги маҳсулотларни экспорт қилдилар. Бундан ташқари, «Ўзстандарт» агент-

Жадвал.

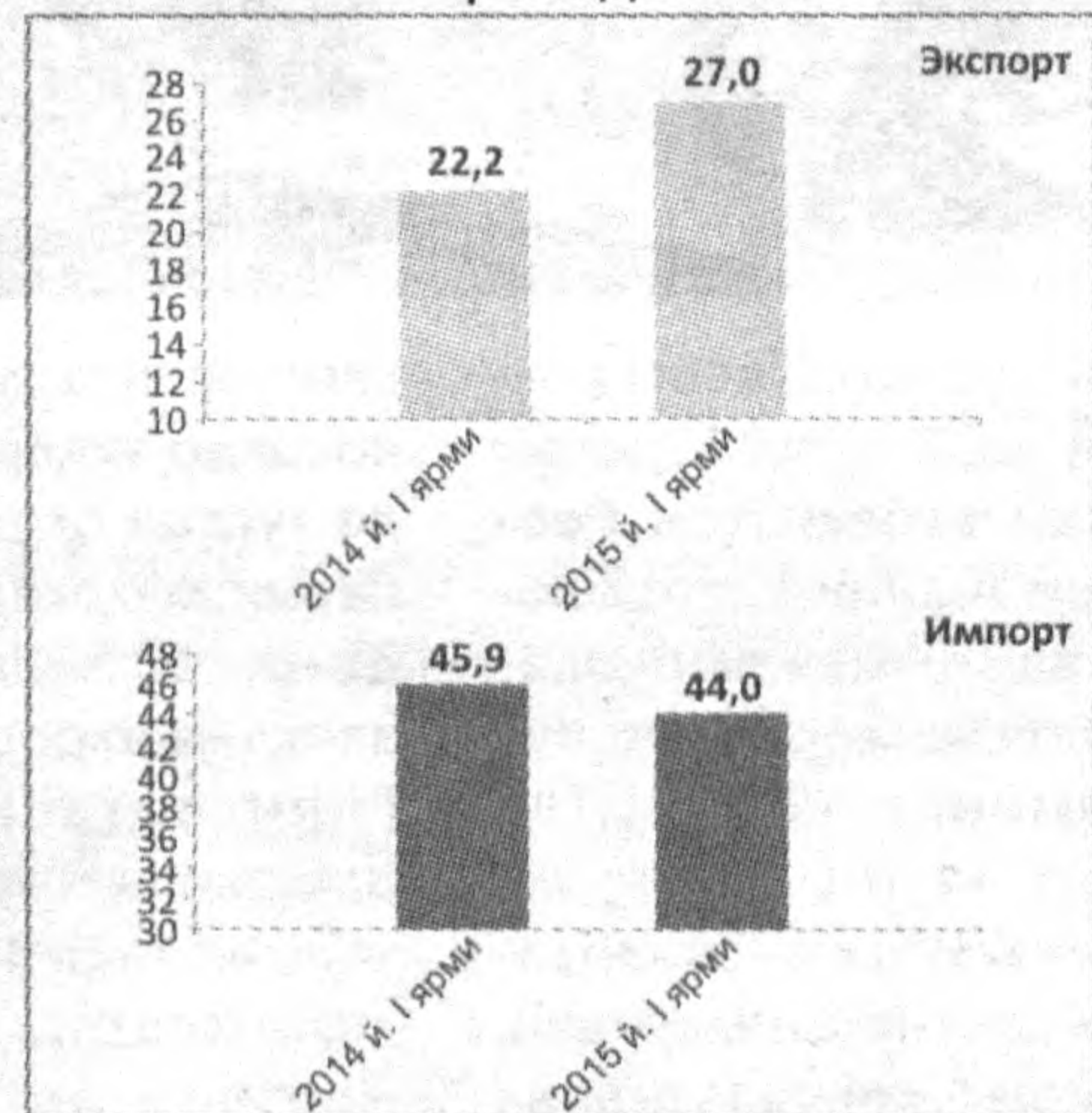
Кичик бизнесда бандлик динамикаси, минг киши

	2014 й. I ярми	2015 йил I ярми
Кичик бизнесда бандлик сони	9 715,6	10 002,1
Кичик бизнесда ва микрофирмаларда бандлик сони	2 325,6	2 114,9
Якка тартибдаги бандлик сони	7 390,0	7 887,2

лиги ҳузуридаги Маҳсулот экспортига қўмаклашиш бюроси томонидан 654 та корхонага маслаҳат бериш хизматлари кўрсатилди, маҳсулот стандартлаштирилиши, метрологияси, сертификатлаштирилиши, аккредитацияланиши, экспорти ҳамда халқаро ва мамлакат талаблари жорий этилиши соҳасида 29 та халқаро битим тузилди.

3-диаграмма.

Ташқи савдода кичик бизнес улуши, умумий ҳажмга кўра фоизда

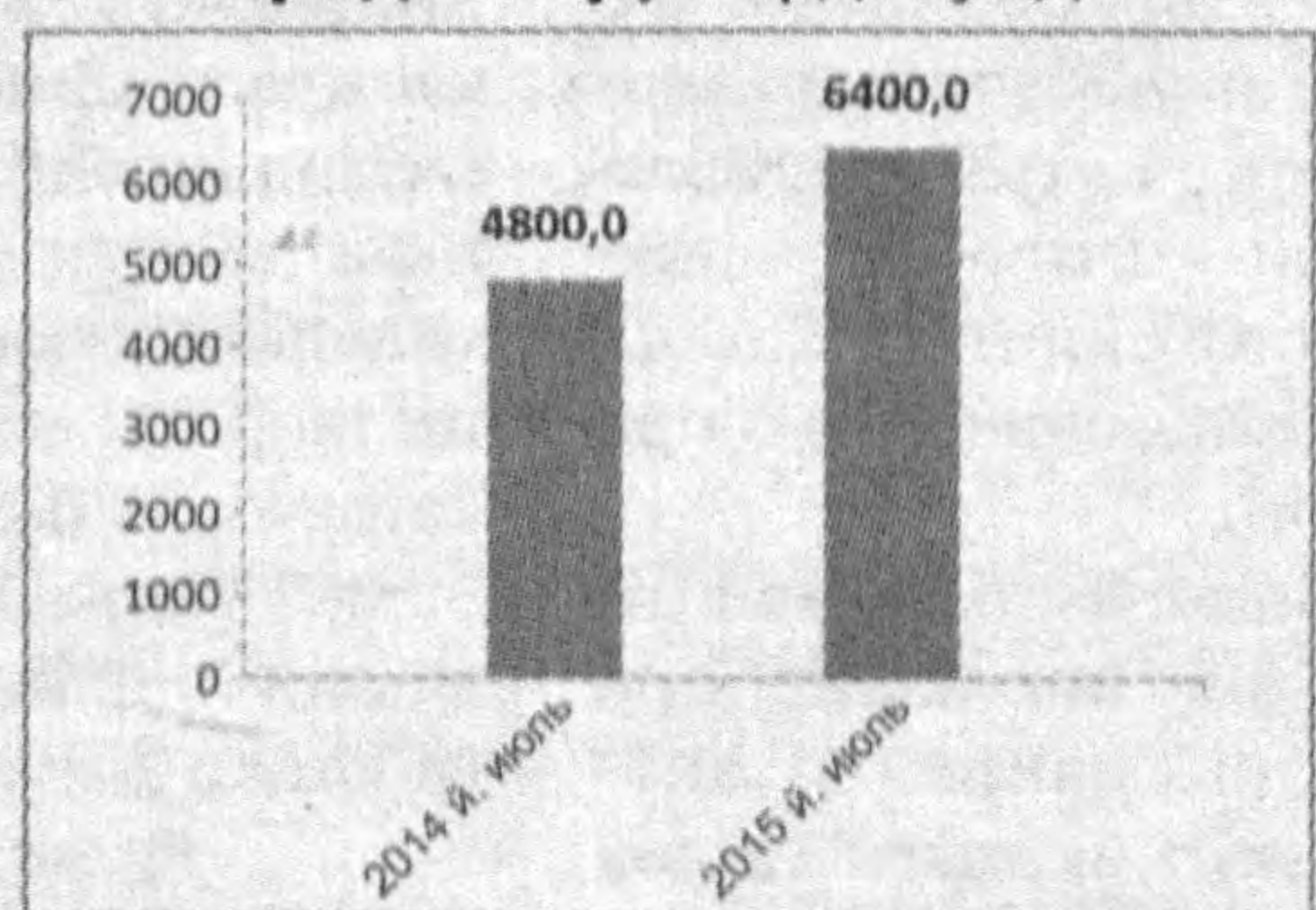
Кичик бизнес субъектларига берилган кредитлар динамикаси

Давлатимиз раҳбарининг кичик бизнесни ривожлантириш, мақбул ишбилармонлик муҳити яратиш ва тадбиркорликка кўпроқ эркинлик беришга йўналтирилган қарорлари ва фармонларини ижро этиш доирасида кичик бизнес субъектларига берилган кредитлар ҳажми 2014 йилнинг шу даври билан солиштирганда 1,3 баравар ошиб, 2015 йил 1 июль ҳолатига кўра, 6,4 трлн. сўмдан ортиқни ташкил этди, шу жумладан, ажратилган микрокредитлар ҳажми 1,4 трлн. сўмдан ошди, бу ўтган йилнинг шу давридаги кўрсаткичдан 1,3 баравар кўпдир.

Аёлларнинг тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлашга йўналти-

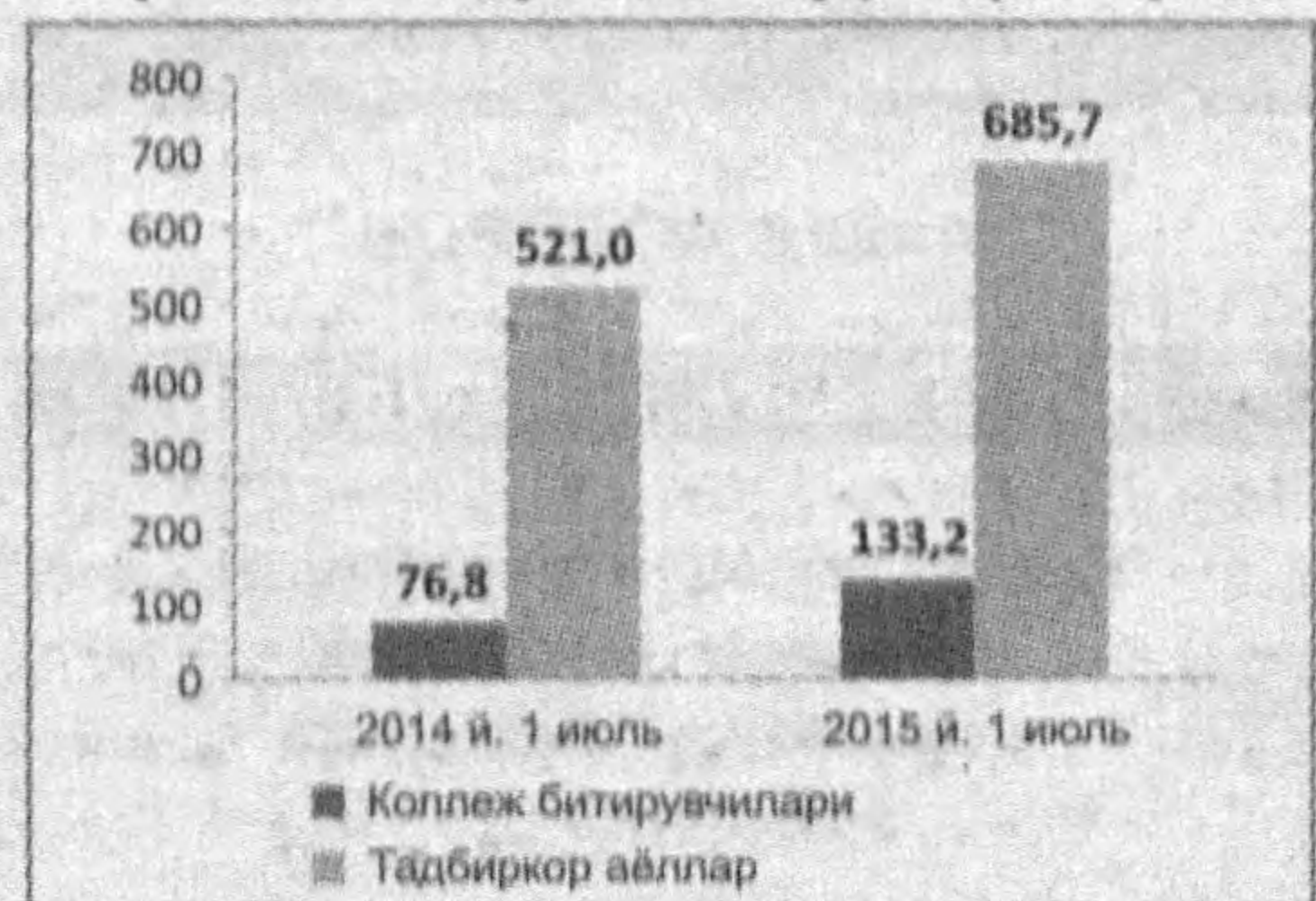
4-диаграмма.

Тижорат банклари томонидан кичик бизнесга ажратилган кредитлар, млрд. сўмда

5-диаграмма.

Тижорат банклари томонидан тадбиркор аёллар ва касб-хунар коллежлари битирувчиларига ажратилган кредитлар, млрд. сўмда

рилган кредитлар ҳажми ўтган йилнинг шу даври билан солиштирганда 1,3 баравар ошиб, 685,7 млрд. сўмдан ортиқни ташкил этди. Банклар касб-хунар коллежлари битирувчиларини тадбиркорликка кенг жалб этишга, шунингдек, уларнинг бизнес лойиҳаларини молиялаштиришга ҳам эътибор бермоқдалар. Чунончи, жорий йилнинг биринчи ярмида ушбу мақсадларга 133,2 млрд. сўм миқдорида кредитлар ажратилди, бу ўтган йилнинг тегишли давридагига нисбатан 1,7 баравар кўпдир.

Ишбилармонлик муҳитини янада яхшилашга доир чора-тадбирлар

Хусусий мулк, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ишончли ҳимояланишини таъминлаш, улар жадал ривожланиши учун тўсиқларни бартараф этишга доир чора-тадбирлар дастурини амалга ошириш доирасида жорий йилнинг ўтган даврида тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва кафолатлари кучайтирилиши, тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш чоғида бюрократик таомиллар қисқартирилиши ва кичик бизнесни ривожлантиришни қўллаб-қувватлаш механизмлари кенгайтирилишини назарда тутувчи қабул қилинган нормалар ва таомиллар амалиётда жорий этилди.

Кичик тадбиркорликнинг товар ва хомашё бозорларига кириш йўлини янада кенгайтириш чоралари кўрилди, бунинг натижасида кичик тадбиркорлик субъектлари биржа савдолари орқали сотган ўз маҳсулотлари ҳажми 20,7 фоизга, улар сотиб олган маҳсулот ҳажми эса – 17,5 фоизга ошди.

Давлат харидлари бўйича ўз товар ва хизматларини етказиб беришга аккредитацияланган кичик бизнес субъектларининг умумий сони 2014 йилнинг шу давридагига нисбатан 2,6 баравар ошиб, қарийб 35,6 мингта субъектни ёки давлат харидлари иштирокчилари умумий сонининг 98,2 фоизини ташкил этди. Электрон савдолар воситасида амалга ошириладиган давлат харидлари умумий ҳажмининг 99,5 фоиздан ортиги кичик бизнес субъектларидан сотиб олинган.

Иқтисодиётда давлат иштироки даражасини янада камайтириш мақсадида жорий йилнинг биринчи ярми давомида Иқтисодиётда хусусий мулк улуши ва аҳамиятини оширишга доир чора-тадбирлар дастурини амалга ошириш доирасида 104 давлат акциялари пакети савдога қўйилди, акцияларнинг 14 пакети хусусий мулкдорларга сотилди, 27 корхонадаги давлат улуши ҳўжалик жамиятлари устав капиталларига берилди.

Бундан ташқари, оммавий савдоларда 42 та бўш ётган ва фойдаланилмаётган давлат мулки объекти хусусий тадбиркорлик субъектларига сотилди. Ноль даражали харид қиймати бўйича сотиладиган 512 та объект бўйича оммавий ахборот воситаларида танлов савдоларини ўтказиш шартлари эълон қилинди, бирламчи савдолар якунларига кўра 6,7 млн. АҚШ доллари ва 145,1 млрд. сўмлик суммадаги инвестиция мажбуриятларини қабул қилиш ҳамда 3,7 мингта иш ўрни яратиш шарти билан 141 та объект сотилди.

«ICT Week Uzbekistan-2015»: форум дастури кенгаймоқда

Пойтахтимизда «ICT Week Uzbekistan-2015» — ахборот-коммуникация технологиялари ҳафталиги ўз ишини бошлади. Халқаро бизнес марказида ташкил этилган матбуот анжуманида журналистлар форум дастури билан таништирилди.

– Тараққиётнинг бугунги босқичида ахборот-коммуникация технологиялари иқтисодий юксалишнинг муҳим омили сифатида жамият ҳаётининг барча жабҳаларига кенг жорий қилинмоқда, – дейди **Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирининг биринчи ўринбосари Алишер Файзуллаев**. – Шу боис мамлакатимизда Давлатимиз раҳбарининг фармони асосида давлат бошқаруви тизимини янада такомиллаштириш, иқтисодиёт тармоқлари ва соҳаларида замонавий ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги ташкил этилиб, унда интернет тармоғининг миллий сегментини янада шакллантириш юзасидан аниқ вазифалар ҳам белгилаб берилди. «ICT Week Uzbekistan» анжумани ушбу йўналишдаги чора-тадбирларнинг бири сифатида тизимдаги устуворликларни амалга оширишга муносиб ҳисса қўшиши билан аҳамиятлидир.

Форум Ўзбекистон Ахборот технологиялари корхона

ва ташкилотлари ассоциацияси ва «ICT News» нашри томонидан Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги ҳомийлигида ҳамда БМТ Тараққиёт дастури, «Электрон ҳукумат» тизимини ривожлантириш маркази, UZINFOCOM компьютер ва ахборот технологияларини ривожлантириш ва жорий этиш маркази, Ахборот хавфсизлигини таъминлаш маркази каби 20 га яқин ташкилотлар ҳамкорлигида ташкил этилди.

Форум ишини «ICT Expo-2015» кўргазмаси бошлаб берди. 15 сентябрь куни ушбу тадбир Тошкент ва Самарқанд шаҳарларида ўтказилиб, унда 150 та маҳаллий ва хорижий компания иштирок этди.

16 сентябрь куни IT соҳасидаги профессионаллар ва экспертларнинг диққатини жалб этувчи муҳим аҳамиятга эга «ICT Forum» илк маротаба ўтказилиб, у АКТ йўналишида замонавий тенденцияларни муҳокама қилишда ўзига хос экспертлар майдончасига айланди. Икки кун давом этган ушбу тадбир алоҳида гуруҳли конференциялар, ялпи йиғилишлар, маҳорат сабоқлари ҳамда ўзаро муҳокамалар шаклида ўтказилди.

«ICT Summit-2015» ҳафталикнинг энг йирик тадбири бўлиб, у (18 сентябрь) АКТнинг мазкур йилдаги тарақ-

қиёт натижалари бўйича хулосалар чиқариш, соҳа олдида турган стратегик вазифаларни муҳокама қилиш майдони бўлади. Саммитда алоҳида ва ахборот технологиялари соҳасидаги давлат бошқаруви органлари, корхона ва ташкилотлар раҳбар-ҳодимлари, халқаро экспертлар ва таҳлилчилар, халқаро IT-компаниялари вакиллари иштирок этади.

Шунингдек, ҳафталик доирасида BestSoft Challenge дастурчилар мусобақаси ҳамда очик маълумотлар бўйича – data.gov.uz Hackaton ғолибларини тақдирлаш маросими ўтказилади. Киберфутбол бўйича Ўзбекистон кубоги – Uzbekistan Cyber games FIFA-2015 беллашуви ташкил этилади. MIT.UZ ҳамда Intellect2All мусобақалари ғолибларини эълон қилиш бўйича ҳам алоҳида тадбирлар уюштирилган. Таъкидлашнича, уларнинг соврин жамғармаси ҳар йилгидан фарқланади.

Бундан ташқари, «Gadget Fair» ҳафталикнинг яна бир ёрқин ҳодисаси ҳисобланади. Мазкур гажетлар ярмаркасида ташриф буюрувчиларнинг сўнгги моделлардаги телефон, смартфон ва планшетларини сотиб олиш имконига эга бўлади.

«ICT Week Uzbekistan-2015» жорий йилнинг 18 сентябрига қадар давом этади.

Гулшан ЮСУПОВА.

Интеграциялашган офислар иш бошлайди

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги томонидан аҳолини иш билан таъминлаш ҳамда ижтимоий муҳофаза қилиш бўйича давлат хизматларини кўрсатувчи интеграциялашган офислар лойиҳасини амалга оширишга киришилди. Лойиҳа Жаҳон банки билан ҳамкорлик доирасида татбиқ этилмоқда.

Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги маълумотларига кўра, лойиҳа аҳоли бандлигини таъминлаш ва ижтимоий муҳофазаси юзасидан бандликка кўмаклашувчи марказлар томонидан кўрсатилаётган хизматлар сифатини янада такомиллаштиришга қаратилган.

Лойиҳанинг 2015-2016 йилларга мўлжалланган биринчи босқичида Тошкент шаҳри ва Сирдарё вилоятида аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий муҳофаза қилиш бўйича давлат хизматларини кўрсатувчи интеграциялашган офислар фаолияти йўлга қўйилади. Замонавий талаблар асосида бунёд этиладиган офислар энг илғор ахборот-коммуникация технологиялари билан таъминланади.

«Ягона ойна» тамойили бўйича хизмат кўрсатадиган ушбу офисларда турли ижтимоий хизматлар ва бандликка кўмаклашиш масалаларида аҳолига малакали мутахассислар хизмат кўрсатиши кўзда тутилган. Келгусида ушбу синов лойиҳалари асосида мамлакатимизнинг барча туманларида шу турдаги офисларни барпо этиш режалаштирилган.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги лойиҳани амалга ошириш доирасида аҳоли ўртасида бандлик ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш органлари фаолиятини такомиллаштиришга доир таклифларни ҳам ўрганиб боради.

«Элемент кристалл»нинг сифатли маҳсулотлари

Фарғона вилояти Тошлоқ туманида фаолият кўрсатаётган «Элемент кристалл» масъулияти чекланган жамияти уй-рўзғор буюмлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган етакчи корхоналардан.

Бу ерда пластмассадан тайёрланаётган кулай ва сифатли буюмлар истеъмолчилар талабига тўла жавоб беради.

– Иш бошлаганимизда атиги тўрт-беш турдаги маҳсулот ишлаб чи-

қарган бўлсак, ҳозир бу кўрсаткич юздан ошди, – дейди **корхона раҳбари Жасур Собиров**. – Бундан ташқари, автомобиллар учун 30 турда бутловчи қисмлар ишлаб

чиқариш ҳам йўлга қўйилган.

Асосан касб-хунар коллежларини битирган ёшлар меҳнат қилаётган корхона маҳсулотларининг эллик фоизи экспортга чиқарилмоқда.

ЎЗА материаллари асосида.

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

АХБОРОТ-ТАҲЛИЛИЙ ГАЗЕТА

ҲАМКОРЛАРИМИЗ ВА МУАССИС

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки

«Norma» МЧЖ

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

БОШ МУҲАРРИР

Акмал НАЗАРОВ

Нашр учун масъул

Анвар АСРОРОВ

ЧОП ЭТИШГА ТАЙЁРЛОВЧИ

Газета «Moliya yangiliklari
agentligi» МЧЖнинг
компьютер базасида
сахифаланди

АХБОРОТ КЎМАГИ

ЎЗА, «Туркистон-пресс» НАО

ТАХРИРИЯТ МАНЗИЛИ:

100084, Тошкент ш.,

Ғ. Мавлонов кўчаси,

1а-уй, 3-қават.

e-mail: info@banknews.uz

www.banknews.uz

Реклама ва эълонлар учун
234-43-18

телефони орқали мурожаат қилинг.

Юридик шахслар учун нашр индекси – 102.

Жисмоний шахслар учун нашр индекси – 377.

Тахририятнинг фақат ёзма розилиги билан «Банк ахборотномаси»да эълон қилинган материалларни кўчириб босишга ижозат берилади.

Қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва қайтарилмайди.

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2012 йил 10 январда 0065-тартиб рақами билан рўйхатга олинган.

Газета ҳафтанинг пайшанба куни чоп этилади.

Буюртма № 53
Адади: 6147 нусха.

Нархи шартнома асосида.
Газета А3 ҳажмда, 3 шартли босма табокда
чоп этилди.

Босишга рухсат этилди: 16.09.2015 й., 9.00.